

STATUSNE PROMJENE TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

Radeljak, Filip

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **EFFECTUS university / EFFECTUS veleučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:281:094563>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-11**

image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

[Repository of EFFECTUS University of Applied Sciences - Final and graduate theses of EFFECTUS University of Applied Sciences](#)

zir.nsk.hr

image not found or type unknown

EFFECTUS veleučilište

FILIP RADELJAK

ZAVRŠNI RAD

STATUSNE PROMJENE TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

Zagreb, 2023.

EFFECTUS veleučilište

PREDMET: PRAVO DRUŠTAVA

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Filip Radeljak

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Statusne promjene trgovačkih društava

MENTOR: dipl. iur. Jelena Uzelac

ZNANSTVENO PODRUČJE: Društvene znanosti

TEMATSKO POLJE: Pravo

Zagreb, srpanj 2023.

Sažetak

Cilj ovog završnog rada je pojašnjenje i prikaz statusnih promjena koje trgovačka provode na temelju Zakona o trgovačkim društvima i temelju vlastite volje iskazane preko upravljačkih organa društva. Obzirom da moderno tržište zahtjeva neprekidnu pažnju i imajući u vidu stalno udruživanje gospodarskih subjekata u svrhu povećanja poslovanja i dobiti statusne promjene važan su dio trgovačkog prava u Republici Hrvatskoj, ali i inozemstvu. U radu ću objasniti sam postupak upisa statusne promjene društva u sudski registar i elaborirati posljedice provođenja statusne promjene i njihov utjecaj na trgovačko društvo i sve pravne, socijalne i gospodarske posljedice koje su izazvane statusnom promjenom društva.

Abstract

The aim of this final thesis is to explain and present the changes in legal status that commercial entities undertake based on the Companies Act and their own volition expressed through the governing bodies of the company. Considering that the modern market requires continuous attention and the ongoing consolidation of economic entities for the purpose of business growth and profit, changes in legal status are an important part of commercial law in the Republic of Croatia, as well as internationally. In this paper I will explain the procedure for registering changes in legal status of a company in the court registry and elaborate on the consequences of implementing such changes and their impact on the company, including all legal, social and economic ramifications caused by the change in legal status of the company.

Sadržaj

1 UVOD	1
1.1. Pojam i vrste statusnih promjena trgovačkih društava	1
2. Pripajanje dioničkog društva	2
2.1. Ugovor o pripajanju	3
2.2. Izvješće o pripajanju i revizija pripajanja	4
2.3. Odluke glavnih skupština društava koja sudjeluju u pripajanju	5
2.4. Uloga povjerenika za primanje dionica i doplata u novcu	6
2.5. Upis pripajanja u sudski registar	7
2.6. Pravni učinci pripajanja i zaštita dioničara i vjerovnika	8
2.7. Pripajanje dioničkog društva društvu s ograničenom odgovornošću	10
3. Statusna promjena spajanja dioničkih društava	10
3.1. Općenito	10
4. Prekogrančna pripajanja i spajanja dioničkih društava	11
4.1. Općenito	11
5. Podjela dioničkog društva	12
5.1. Općenito o podjeli kao vrsti statusne promjene	12
5.2. Podjela s osnivanjem	13
5.3. Plan podjele	14
5.4. Izvješće o podjeli i revizija podjele	14
5.5. Odlučivanje u podjeli	15
5.6. Upis podjele u sudski registar i pravni učinak	16
5.7. Podjela s preuzimanjem	16
6. Statusna promjena preoblikovanja dioničkog društva	17
6.1. Općenito	17
6.2. Preoblikovanje dioničkog društva u društvo s ograničenom odgovornošću	18
7. Statusne promjene društva s ograničenom odgovornošću	20
7.1. Općenito	20
7.2. Pripajanje društva s ograničenom odgovornošću i ugovor o pripajanju	20
7.3. Uloga skupštine u pripajanju i povećanje temeljnog kapitala radi provođenja pripajanja	21
7.4. Upis pripajanja u sudski registar	23
7.5. Pravni učinak pripajanja i pripajanje društva s ograničenom odgovornošću dioničkom društvu	24
8. Statusna promjena spajanja društava s ograničenom odgovornošću	24
8. 1. Općenito	24

9. Preoblikovanje društva s ograničenom odgovornošću	26
9.1. Općenito	26
9.2. Preoblikovanje društva s ograničenom odgovornošću u dioničko društvo	27
10. Kreditna unija	29
10. 1. Općenito	29
10.1. Statusne promjene kreditne unije	29
12. Zaključak	31

Content

1 Introduction.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. Concept and types of corporate status changes.....	Error! Bookmark not defined.
2. Merger of a joint-stock company	Error! Bookmark not defined.
2.1. Merger agreement	Error! Bookmark not defined.
2.2. Merger report and merger audit.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Decisions of the general assemblies of the companies involved in the merger.	Error! Bookmark not defined.
2.4. Role of the commissioner for share transfers and cash distributions	Error! Bookmark not defined.
2.5. Registration of the merger in the court register	Error! Bookmark not defined.
2.6. Legal effects of the merger and protection of shareholders and creditors.....	Error! Bookmark not defined.
2.7. Merger of a joint-stock company with limited liability company	Error! Bookmark not defined.
3. Corporate merger of joint-stock companies	Error! Bookmark not defined.
3.1. General	Error! Bookmark not defined.
4. Cross-border mergers of a joint stock companies	Error! Bookmark not defined.
4.1. General	Error! Bookmark not defined.
5. Division of a joint-stock companies.....	Error! Bookmark not defined.
5.1. General overview of division as a type of corporate status change	Error! Bookmark not defined.
5.2. Division with establishment of new companies	Error! Bookmark not defined.
5.3. Division plan	Error! Bookmark not defined.
5.4. Division report and division audit	Error! Bookmark not defined.
5.5. Decision making regarding division.....	Error! Bookmark not defined.
5.6. Registration of division in court register and legal effect	Error! Bookmark not defined.
5.7. Division with takeover	Error! Bookmark not defined.
6. Corporate status change of transformation	Error! Bookmark not defined.
6.1. General	Error! Bookmark not defined.
6.2. Transformation of a joint-stock company into a limited liability company.....	Error! Bookmark not defined.
7. Corporate status changes of limited liability companies	Error! Bookmark not defined.
7.1. General	Error! Bookmark not defined.
7.2. Merger of limited liability companies and merger agreement	Error! Bookmark not defined.

7.3. Role of the assembly in the merger and increase of the share capital for the purpose of implementing the merger	Error! Bookmark not defined.
7.4. Registration of the merger in the court register	Error! Bookmark not defined.
7.5. Legal effect of the merger and merger of limited liability company with joint-stock company	Error! Bookmark not defined.
8. Corporate merger of limited liability companies	Error! Bookmark not defined.
8. 1. General	Error! Bookmark not defined.
9. Transformation of a limited liability companies	Error! Bookmark not defined.
9.1. General	Error! Bookmark not defined.
9.2. Transformation of a limited liability company into joint-stock company.....	Error! Bookmark not defined.
10. Credit union.....	Error! Bookmark not defined.
10. 1. General	Error! Bookmark not defined.
10.1. Corporate status changes of credit unions	Error! Bookmark not defined.
12. Conclusion	Error! Bookmark not defined.

1 UVOD

Trgovačko društvo pravnu i poslovnu sposobnost stječe upisom u registar, a te dvije pretpostavke omogućuju trgovačkom društvu ostvarivanje cilja zbog kojeg je i osnovano-da stječe pokretnu i nepokretnu imovinu koja je odvojena od imovine članova trgovačkog društva, da tom imovinom raspolaže, sudjeluje u pravnom prometu i sklapa pravne poslove.

Imajući u vidu ubrzani trend rasta gospodarstva, pojačanu dinamiku poslovanja, konstantan broj novih poslovnih subjekata na tržištu bilo je potrebno pravno regulirati statusne promjene trgovačkih društava kao subjekata pravnih odnosa. Zbog prethodno navedenih činjenica statusne promjene su česta pojava na suvremenom tržištu. Svrha i cilj ovog završnog rada je elaborirati i pojasniti statusne promjene s pravnog aspekta i posljedice istih na samo trgovačko društvo, odgovorne osobe u društvu, radnike društva, ali i na okruženje u kojem društvo posluje.

1.1. Pojam i vrste statusnih promjena trgovačkih društava

U Zakonu o trgovačkim društvima zakonodavac ne definira pojam statusnih promjena, ali prema akademiku Jakši Barbiću statusne promjene trgovačkih društava se definiraju na sljedeći način: „o statusnoj promjeni trgovačkog društva je riječ kada trgovačko društvo, temeljem vlastite odluke, izazove takve pravne promjene nakon kojih se ono s obzirom na obilježja prije promjena više ne može smatrati istim društvom¹.“ Iz navedene definicije jasno se očitava gore spomenuta pravna i poslovna sposobnost trgovačkog društva kao subjekta prava. Prema Zakonu o trgovačkim društvima (dalje u tekstu ZTD) pod statusnim promjenama podrazumijeva se: pripajanje, spajanje i podjela trgovačkih društava. Zajedničko svim vrstama podjela je to da se nad društvom koje prestaje postojati ne provodi likvidacija. Samim tim i članstvo članova dotadašnjeg društva se nastavlja, ali u drugačijoj članskoj strukturi. Složeni i dugotrajni postupci likvidacije i osnivanja društava zamjenjuju se dvama važnim učincima statusne promjene-identitetom pravne osobe koji je karakterističan za preoblikovanje i sveopćim sljedništvom kao posljedicom ostalih statusnih promjena. Statusnim promjenama smatraju se samo one promjene koje su propisane ZTD-om. Sve druge promjene se ne smatraju statusnima jer nisu propisane zakonom, primjerice restrukturiranje društva i prestrukturiranje imovine. Ulaženje u koncern, izlaz iz koncerna ili njegovo osnivanje također se ne smatra statusnom promjenom, ali statusna promjena može ići u prilog stvaranju koncerna. Statusnom promjenom ne smatra se ni promjena tvrtke, sjedišta ili predmeta poslovanja, to su podaci o društvu kako se društvo identificira prema trećim osobama, ali bitno je naglasiti da statusnim promjenama treće osobe povezane s društvom ne smiju biti oštećene. Ovisno o okolnostima moguće su kombinacije statusnih promjena, recimo pripajanje zajedno s preoblikovanjem, imajući u vidu da se u tom slučaju poduzimaju pravne radnje propisane za obje statusne promjene. U slučaju da se društvo koje provodi statusnu promjenu bavi specifičnom djelatnošću tipa kreditne institucije, investicijskog fonda i slično uz ZTD primjenjuju se i posebni propisi koji reguliraju te djelatnosti. Generalno govoreći

¹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1637

svrha statusnih promjena društava uvijek je koncentracija kapitala te udruživanje njihovih inače nedostatnih tehnoloških, stručnih i drugih izvora. Time se žele ostvariti sinergijski učinci te neki poslovni ciljevi koje nijedno društvo ne bi moglo postići samostalno (npr. veća mogućnost istraživanja i razvoja, za što je potrebno mobilizirati velika sredstva, povoljniji položaj na tržištu, eliminacija konkurencije itd.) Ti se učinci mogu ostvariti spajanjem odnosno pripajanjem društva ili pak njihovim povezivanjem. Već smo naglasili važnost postojanja zakonodavnog okvira za statusne promjene trgovačkih društava, a sljedećem poglavlju ćemo dati osvrt na društva koja u praksi najčešće provode statusne promjene, a to su dionička društva. Bitno je naglasiti da ZTD osim pripajanja, spajanja, podjele i preoblikovanja kao vrsti statusnih promjena uređuje posebno i prekogranično pripajanje i spajanje, tj. takve statusne promjene kod kojih sudjeluju društva iz različitih država. Druge promjene jesu promjene, ali nisu statusne, primjerice prestrukturiranje ili restrukturiranje imovine. Zakonsko uređenje statusnih promjena omogućuje jednostavnije prestrukturiranje ili restrukturiranje umjesto složenih i dugotrajnih postupaka likvidacija i osnivanja društava, pa i prenošenje dijela ili cijele imovine jednog društva drugome odvojenim pravnim poslovima. Bitno je naglasiti i da, ovisno o obavljanju djelatnosti, uz poštivanje odredbi ZTD-a treba uzeti u obzir i posebne propise. Primjerice, u slučaju da dolazi do pripajanja banke, odnosno kreditne institucije potrebna je suglasnost i dozvola Hrvatske narodne banke (dalje u tekstu HNB) kao regulatora kreditnih institucija ili Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu HANFA) u slučaju ostalih pružatelja financijskih usluga (društva za osiguranje, leasing društva, investicijski fondovi). Već smo naglasili da statusne promjene, između ostalog, dolaze zbog određenih gospodarskih razloga. Ovisno o tržištu i djelatnosti jedan od razloga prestrukturiranja dioničkog društva u više manjih društava jest sigurno disperzija poslovanja, a ako je riječ o pripajanju ili spajanju više društava u jedno to bi za posljedicu imalo ojačavanje položaja na tržištu i stvaranje jačeg gospodarskog konkurenta. Ako se provodi takva statusna promjena pripajanja ili spajanja društva, prema Zakonu o radu, uprava ili izvršni direktori društva koje provodi statusnu promjenu su dužni, prije donošenja odluke glavne skupštine, o odluci se posavjetovati s radničkim vijećem ili sa sindikalnim povjerenikom ukoliko ne postoji radničko vijeće. S vijećem ili povjerenikom trebaju razjasniti očekivane pravne, financijske, gospodarske i socijalne posljedice statusne promjene koju planiraju izvršiti. Ukoliko to ne naprave, a glavna skupština donese odluku o statusnoj promjeni takva odluka je ništetna, a zbog propusta društvo i članovi uprave prekršajno odgovaraju. Ako je u pitanju preoblikovanje društva nema potrebe za savjetovanjem s radničkim vijećem ili sindikalnim povjerenikom jer kod preoblikovanja ne dolazi do nikakve promjene u položaju, pravima i obvezama radnika. Radnici svoj radni odnos nastavljaju dalje s istim poslodavcem.

2. Pripajanje dioničkog društva

Jedno ili više dioničkih društava mogu se pripojiti drugome dioničkome društvu bez da se provede postupak likvidacije prijenosom cijele imovine jednoga ili više društava (pripojenih društava) drugome društvu (društvu preuzimatelju) u zamjenu za dionice toga društva.² Iz ZTD-a je također razvidno da pravni učinci pripajanja nastaju upisom pripajanja u sudski

² Zakon o trgovačkim društvima, čl. 512, st. 1.

registar društva preuzimatelja (članak 522. stavak 3. ZTD-a). Ipak, da bi došlo do upisa u registar društva preuzimatelja potrebno je ispunjenje nekoliko pretpostavki: pripajanje mora biti upisano u sudski registar pripojenog društva, povećanje temeljnog kapitala mora se upisati u sudski registar društva preuzimatelja ako društvo povećava temeljni kapital zbog provođenja preuzimanja i izjavu povjerenika za primanje dionica društva preuzimatelja u obliku javnobilježničkog akta da je u posjedu dionica i da je primio doplate u novcu namijenjen dioničarima pripojenog društva. Izjava povjerenika se prilaže uz prijavu za upis pripajanja u sudski registar. Pravni učinci pripajanja su sljedeći: pripojeno društvo prestaje postojati, imovina i obveze pripojenog društva prelazi na društvo preuzimatelja po principu univerzalnog pravnog sljedništva, tj. na temelju zakona, dioničari pripojenog društva postaju dioničari društva preuzimatelja. Ukoliko postoje stvari iz imovine koje društva ne žele prenositi one se moraju izdvojiti iz imovine pripojenog društva prije trenutka nastanka pravnih posljedica, odnosno prije upisa pripajanja u sudski registar društva preuzimatelja. Ovdje nailazimo na jedan, potencijalno veliki problem. Naime, vjerovnici i suugovaratelji pripojenog društva ne mogu spriječiti samo pripajanje, samim tim ni prijenos prava i obveza na društvo preuzimatelja. Nastaje situacija da vjerovnici imaju novog dužnika za kojeg možda i ne žele da im bude dužnik. Također dolazi do ugroze interesa i vjerovnika društva preuzimatelja. Pripajanjem za sve vjerovnike nastaje rizik da njihova potraživanja neće biti naplaćena ili ispunjena, ali upravo zbog navedenih razloga vjerovnici imaju pravo, na temelju članka 523. ZTD-a sljedeće: Vjerovnicima društava koja sudjeluju u pripajanju mora se dati osiguranje, ako se u tu svrhu jave u roku od šest mjeseci od objavljivanja upisa pripajanja u sudski registar u koji je upisano ono društvo čiji su vjerovnici, a ne mogu tražiti da im se podmire tražbina. To pravo imaju vjerovnici društva preuzimatelja samo onda ako mogu dokazati da je pripajanjem društava ugroženo ispunjenje njihovih tražbina. Vjerovnike se mora u objavi o upisu upozoriti na to njihovo pravo.³ U citiranom članku vidljiva je volja zakonodavca da maksimalno zaštiti vjerovnike i njihova potraživanja te da samim tim smanji manevarski prostor za potencijalne financijske prevare i malverzacije.

2.1. Ugovor o pripajanju

Ugovor o pripajanju sklapaju dionička društva koja sudjeluju u pripajanju, to jest za njih ga sklapaju njihove uprave. Iz članka 513. stavak 1. ZTD-a jasno je vidljivo da to mogu učiniti samo uprave ili izvršni direktori društva što automatizmom eliminira mogućnost da društvo u konkretnoj stvari zastupa netko drugi. Prokurist⁴ samostalno nema tu mogućnost jer nema ni ovlasti prodati ili opteretiti hipotekom imovinu društva po sili zakona, a jasno je da imovina društva predstavlja jedan od najvažnijih elemenata, ako ne i najvažniji element pripajanja kao statusne promjene. Imovina društva služi društvu za bolje pozicioniranje na tržištu, ali i predstavlja svojevršno osiguranje naplate potraživanja vjerovnika, dobavljača, države i slično. Obzirom da se dioničko društvo nalazi u disperziranom vlasništvu potrebno je da odluka o potpisivanju ugovora o pripajanju bude usvojena na glavnim skupštinama dioničara. Tada u vrijeme odlučivanja mora postojati prijedlog tog ugovora koji odobravaju glavne skupštine i

³ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 523, st. 1.

⁴ Marko Verović: Osnove trgovačkog ugovornog prava, EFFECTUS, Zagreb 2021. str. 103: Prokurist ne može bez posebne ovlasti otuđiti ili opteretiti nekretnine trgovačkog društva, davati izjave i poduzimati pravne radnje kojima započinje stečajni postupak ili drugi postupak koji dovodi do prestanka društva, davati punomoć za sklapanje poslova drugim osobama i prenijeti prokuru drugim osobama.

koji se nakon toga ne bi smio mijenjati, nego bi uprave odnosno izvršni direktori sklopili ugovor tek nakon što ga odobre glavne skupštine društava što sudjeluju u pripajanju.⁵ Zakon propisuje minimalan sadržaj ugovora o pripajanju, ali je prema načelu dispozitivnosti ugovornim stranama dozvoljeno i da urede neka druga pitanja. Ugovor pripajanju mora sadržavati: tvrtke i sjedišta društava koja sudjeluju u pripajanju, sporazum o prijenosu imovine svakog društva koje se pripaja u zamjenu za dionice društva preuzimatelja, omjer zamjene dionica i eventualne doplate u novcu, pojedinosti o prijenosu dionica društva preuzimatelja dioničarima pripojenog društva, vrijeme od kada dionice daju pravo na sudjelovanje u dobiti društva, prava koja društvo preuzimatelj svakome pojedinom dioničaru i imateljima vrijednosnih papira pripojenog društva i svaku posebnu pogodnost koja se daje svakom članu uprave, izvršnom direktoru, članu upravnog ili nadzornog odbora društava koja sudjeluju u pripajanju. Što se tiče prijenosa imovine kao najvažnije kategorije i motiva sklapanja ugovora o pripajanju u sam ugovor valja uglaviti obvezu da se preuzimatelju prenosi cijela imovina pripojenog društva, ali i sve njegove obveze. Budući da je sveopće sljedništvo posljedica pripajanja, nema potrebe ni za pojedinačnom specifikacijom imovine, pa ni obveza društva jer će to ionako sve prijeći društvu preuzimatelju.⁶ Najspornije pitanje pripajanja koje često dovodi i do sudskih sporova jest omjer zamjene dionica odnosno koliko dionica društva preuzimatelja stječu dioničari pripojenog društva prilikom zamjene. Dioničari pripojenog društva koji nemaju dovoljan broj dionica da bi dobili ekvivalentan broj dionica društva preuzimatelja imaju pravo na doplatu u novcu koju im treba isplatiti društvo preuzimatelj. U ugovoru je bitno navesti i način prijenosa dionica društva preuzimatelja dioničarima pripojenog društva. Određivanje dana od kada radnje pripojenog društva vrijede kao da su poduzete za račun društva preuzimatelja samo je interne naravi i djeluje između društava i njihovih dioničara.⁷ Određivanje dana bitno je ugovoriti da bi se razgraničilo pravo na dividendu kao najvažnijeg imovinskog prava imatelja dionica. U slučaju postojanja posebnih prava koja se daju dioničarima primjerice pravo imenovanja članova upravljačkih i nadzornih organa društva, potrebno je i to navesti u ugovoru. Također je potrebno navesti i posebne pogodnosti koje se daju članovima upravljačkih i nadzornih organa društva kao i revizoru samog pripajanja. Ukratko, sve pojedinosti trebaju biti navedene u ugovoru kako bi svi dioničari imali potpunu predodžbu o čemu glasaju na glavnoj skupštini.

2.2 Izvješće o pripajanju i revizija pripajanja

Uprava odnosno izvršni direktori svakog društva koje je uključeno u pripajanje imaju obvezu prije održavanja glavnih skupština sastaviti pisano izvješće o pripajanju. U izvješću je potrebno pravno, financijski i gospodarski obrazložiti ugovor o pripajanju s naglaskom na omjer zamjene dionica i eventualne visine doplate u novcu. Izvješćem uprava odnosno izvršni direktori pojašnjavaju sve posljedice pripajanja za društvo i članove društva, ali i za povezana društva. Poželjno je u izvješću usporediti stanje društva prije pripajanja s projiciranim i očekivanim stanjem društva nakon pripajanja, naravno s konkretnim brojkama i izračunima. Od uprave odnosno izvršnih direktora očekuje se postupanje primjenom pažnje urednog i savjesnog gospodarstvenika, a može se čak reći i primjenom pažnje dobrog stručnjaka ukoliko se radi o pripajanju velikih gospodarskih subjekata koji raspolažu velikom imovinom i brojem

⁵ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1643

⁶ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1644

⁷ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1646

zaposlenih. Jako bitan aspekt izvješća je pojašnjenje mjerila koja su korištena za procjenu imovine društva odnosno bitno je da se na sva društva koja sudjeluju u pripajanju primjene ista mjerila vrijednosti imovine svih društava jer procjena imovine kasnije predstavlja osnovicu po kojoj će se odrediti omjer zamjene dionica. Prema mišljenju autora opcija sastavljanja zajedničkog izvješća o pripajanju od strane uprave odnosno izvršnih direktora društava koja sudjeluju u pripajanju je najbolja opcija. Najbolja je opcija jer se tada na istome mjestu i primjenom istih mjerila obrazlažu pitanja važna za provedbu pripajanja, što dioničarima olakšava usporedbu postupanja u svim društvima zahvaćenih pripajanjem⁸. Uobičajeno je da izvješće potpišu svi članovi uprave odnosno izvršni direktori, ali promatrajući izvješće kao očitovanje volje društva, dovoljno je da bude potpisano od strane onih članova uprave ili izvršnih direktora koji su ovlašteni zastupati društvo. Također je bitno da uprava svakog društva koje sudjeluje u pripajanju obavijesti glavnu skupštinu svog društva o svim eventualnim promjenama u vrijednosti imovine i obveza koje su se dogodile od dana sastavljanja ugovora o pripajanju do dana održavanja glavne skupštine koja odlučuje o pripajanju.

Jedan revizor ili više revizora moraju za svako društvo koje sudjeluje u pripajanju pregledati ugovor o pripajanju. Revizore pripajanja imenuje trgovački sud na području sjedišta društva koje sudjeluje u pripajanju, a na prijedlog nadzornog ili upravnog odbora društva. Odluka suda se donosi u izvanparničnom postupku. Prema članku 531. st. 2. ZTD-a revizija pripajanja nije potrebna ako društvo preuzimatelj drži sve dionice društva koje pripaja. Revizija također nije potrebna ako svi imatelji dionica s pravom glasa dadu izričitu izjavu u obliku javnobilježničke isprave da se odriču revizije pripajanja (čl. 515. st. 5. ZTD-a). Revizori pripajanja izrađuju izvješće o obavljenoj reviziji, a prema potrebi moguće je podnošenje zajedničkog izvješća za sva društva. U izvješću revizori moraju navesti kojim metodama je određen omjer zamjene dionica, zbog čega je takav omjer primjeren te do kakvog bi se omjera došlo primjenama drugih metoda. Obzirom da je riječ o imovini potrebno je provjeriti i način utvrđenja vrijednosti revidirane imovine društva. Na odgovornost revizora pripajanja, njihovih pomoćnika i zakonskih zastupnika društva koje obavlja reviziju primjenjuju se propisi kojima se uređuje revizija.⁹ Nedostatak revizije samog pripajanja otvara mogućnost pobijanja odluku glavne skupštine. Nadzorni organi svakog društva koje je sudjelovalo u pripajanju ima obvezu provjeravanja pripajanja i izvješća revizora te o tome mora sastaviti pisani izvještaj.

2.3. Odluke glavnih skupština društava koja sudjeluju u pripajanju

Već smo naveli da ugovor o pripajanju mora biti odobren od strane glavne skupštine društva. Ta odluka predstavlja fundamentalni uvjet za valjanost ugovora o pripajanju. Glavna skupština društva donosi odluku o odobrenju ugovora glasovima koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnog kapitala zastupljenog na skupštini. Moguće je da se statutom odredi veća većina ili ispunjenje nekih dodatnih pretpostavki. Ako je društvo izdalo više rodova dionica također je potrebna većina od tri četvrtine svakog roda dionica i tek tada će se smatrati da je glavna skupština odobrila ugovor o pripajanju jer izražena odluka dioničara svakog roda dionica. U slučaju da neka od skupština ne odobri odnosno ne izglasa

⁸ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1648

⁹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1649

potpisivanje ugovora o pripajanju, pripajanje se ne može provesti. Ako više društava sudjeluje u pripajanju, a jedno od primjerice 6 društava ne odobri pripajanje to ne znači da ostalih 5 može provesti pripajanje. Zamišljeno pripajanje više društava jedinstven je postupak koji čini cjelinu, pa se ne bi mogao provesti bez nekog njegova predviđenog dijela. Riječ je o ugovoru s više ugovornih strana, pa nevaljanost ugovora za jednu od njih zbog toga što za nju ugovor nije odobren ima kao posljedicu nevaljanost cijelog ugovora.¹⁰ Ovdje jasno vidimo korelaciju sa građanskim pravom i regulacijom suvlasničkih odnosa. Pokretninu ili nekretninu nije moguće otuđiti bez suglasnosti svih suvlasnika, neovisno o njihovom suvlasničkom dijelu. Uprava društva ili izvršni direktori imaju obvezu nakon sazivanja glavne skupštine u poslovnim prostorijama društva staviti na uvid dioničarima: ugovor o pripajanju ili njegov usuglašeni nacrt, godišnja financijska izvješća i izvješća o stanju društava koja sudjeluju u pripajanju za posljednje tri godine, izvješća o pripajanju svih uprava društava koja sudjeluju u pripajanju i izvješća nadzornih odbora, osim ako su se dioničari odrekli tih izvješća te izvješća o reviziji ako se revizija morala provoditi. Odluka glavne skupštine može se pobijati, ali postoje određena ograničenja. Prema ZTD-u tužba za pobijanje odluke glavne skupštine o pripajanju ili utvrđenja odluke ništetnom može se podići samo u roku od 30 dana od dana donošenja odluke.¹¹ Nakon provedbe pripajanja i nastanka pravnih posljedica, osoba koja je zainteresirana za pobijanje ili utvrđivanje ništetnosti i koja bi podigla takve tužbe, ali zbog proteka roka to više ne može ima pravo od društva preuzimatelja tražiti naknadu štete (članak 530. stavak 2. ZTD-a). Također nije dopušteno ni pobijanje odluke glavne skupštine pripojenog društva kojom je odobren ugovor o pripajanju zbog preniskog omjera zamjene dionica. Svrha toga je spriječavanje zaustavljanja provedbe pripajanja samo zbog neriješenih imovinskih pitanja dioničara. Svrhe te zabrane možemo vidjeti u tome da se tom zabranom spriječava počinjenje znatne štete društvima koja sudjeluju u pripajanju i ometanje gospodarskih aktivnosti. Eventualni tužitelj mora znati i da nakon upisa pripajanja u sudski registar tužbu za pobijanje ili utvrđivanje ništetnosti može podnijeti samo protiv društva preuzimatelja, a ne protiv pripojenog društva. Stav Visokog trgovačkog suda Republike je da tužbu koja se podigla protiv pripojenog društva valja odbaciti. Takav stav suda jasno slijedi principe konstitutivnog učinka pripajanja i univerzalnog pravnog sljedništva.

2.4. Uloga povjerenika za primanje dionica i doplata u novcu

U svrhu olakšanja provođenja postupka pripajanja i pružanja sigurnosti dioničarima pripojenog društva da će dobiti dionice društva preuzimatelja i eventualne doplate u novcu zakonodavac je propisao da svako pripojeno društvo mora imenovati povjerenika za primanje dionica koje se njegovim dioničarima moraju dati u zamjenu za njihove dionice u pripojenom društvu i za primanje doplata u novcu. Povjerenika imenuje uprava u ime društva. Povjerenik može biti potpuno poslovno sposobna osoba koja s obzirom na narav stvari mora biti ovlaštena uzimati u pohranu vrijednosne papire. U praksi je to najčešće kreditna ili financijska institucija koja je ovlaštena za pružanje financijskih i njima pomoćnih usluga. Povjerenik je također ovlašten primati u ime i za račun dioničara eventualne doplate u novcu i tim se novcem ne smije koristiti. Novac smije isplatiti jedino i isključivo prema nalogu kojeg dobije od strane dioničara pripojenog društva. Povjerenik ima obvezu davanja izjave nadležnom registarskom sudu da je u posjedu dionica te da je primio doplate u novcu. Tom izjavom

¹⁰ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1650

¹¹ Zakon o trgovačkim društvima, čl. 529

povjerenik omogućuje da se pripajanje upiše u sudski registar. Za izjavu povjerenika traži se da je dana u obliku javnobilježničke isprave (čl. 73. st. 4. Zakona o sudskom registru). Činom pripajanja isprave o dionicama i same dionice pripojenih društava koje su u nematerijaliziranom obliku postaju nevažećima.

2.5. Upis pripajanja u sudski registar

Pripajanje se mora upisati u sudski registar, a svako društvo koje je sudjelovalo u pripajanju mora podnijeti prijavu za upis pripajanja nadležnom registarskom sudu. Također, društvo preuzimatelj je ovlašteno podnijeti prijavu za upis pripajanja i u sudski registar u koji je upisano društvo koje se pripaja. Već smo u poglavlju 3.4. spomenuli pobijanje odluke glavne skupštine i utvrđivanje ništetnosti za što je rok 30 dana od dana donošenja odluke o pripajanju. Kako bi se spriječilo da se pripajanje upiše u sudski registar iako teče parnica o pobijanju odluke glavne skupštine o pripajanju, članovi uprave odnosno izvršni direktori koji podnose prijavu upis moraju izjaviti da odluke o pripajanju nisu pobijane u propisanom roku ili da je pobijanje pravomoćno odbijeno. To zahtijeva da se prijava za upis podnosi tek po proteku roka za pobijanje.¹² Osobe koje se bile ovlaštene podići ovakvu tužbu mogu se tog prava i odreći i to pismeno sa potpisom ovjerenim od javnog bilježnika, a isto se može učiniti izjavom na zapisnik glavne skupštine. U slučaju da se osoba odrekla prava na tužbeni zahtjev moguć je upis pripajanja i prije isteka roka od 30 dana, a njena izjava se prilaže samom prijedlogu upisa pripajanja u sudski registar. Pravo na pobijanje odluke glavne skupštine ima i dioničar kojem je bilo onemogućeno sudjelovanje na glavnoj skupštini kao i dioničar kojem je počinjena šteta ako je drugi dioničar glasovanjem na glavnoj skupštini pokušao za sebe ili za nekog drugog postići korist na štetu društva ili drugih dioničara. Bitno je naglasiti i moguće zlorabuse prava od strane dioničara. Primjer za to je podizanje tužbe za pobijanje unaprijed znajući kako nema izgleda za uspjeh samo kako bi se društvo ucijenilo tako što bi se tražila naknada za povlačenje tužbe čime se društvima koja sudjeluju u pripajanju nanosi znatna šteta. Na takvom primjeru vidimo i povredu prava osobnosti pravne osobe odnosno njene reputacije. Također je moguće da je motiv pripajanja izbjegavanja pokretanja stečajnog postupka protiv pripojenog društva.

Prijavi za upis pripajanja prilaže se sljedeće:

- 1) Ugovor o pripajanju
- 2) Zapisnici glavnih skupština na kojima su donesene odluke o pripajanju
- 3) Izvješća uprava ili izvršnih direktora o pripajanju
- 4) Izvješća revizora, ako je obavljena revizija pripajanja
- 5) Izvješća nadzornih odnosno upravnih odbora o provjeri pripajanja
- 6) Izjave osoba koje se obvezuju platiti doplate u novcu umjesto društva preuzimatelja
- 7) Ako je za pripajanje potrebna ocjena ili odobrenje zakonom propisanog tijela (primjerice Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, HANFA, HNB)
- 8) Zaključna financijska izvješća svakog društva koje sudjeluje u pripajanju

U slučaju otvaranja predstečajnog postupka nad društvom koje se pripaja, uz prijavu za upis pripajanja potrebno je priložiti i odobrenje povjerenika za pravni posao pripajanja. Razlog tome je što pripajanje predstavlja otuđenje imovine bez provođenja postupka likvidacije i time

¹² Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1661

se cijela imovina jednog ili više društava prenosi društvu preuzimatelju, a otuđenje ili opterećenje imovine dužnik nad kojim je otvoren predstečajni postupak može provesti samo na temelju prethodnog odobrenja povjerenika ili suda. Prvo je potrebno upisati pripajanje u sudski registar pripojenog društva, a nakon toga se pripajanje upisuje i u registar društva preuzimatelja. Ako je radi provođenja pripajanja povećan temeljni kapital društva preuzimatelja, pripajanje se može upisati u registar u kojem je ono upisano tek nakon što se upiše povećanje temeljnog kapitala. Takvo je rješenje jedino moguće jer je u tom slučaju povećanje temeljnog kapitala potrebno da bi se obavila zamjena dionica.¹³ Važno je naglasiti da registarski sud nema obvezu provjeravanja jesu li dionice zaista upisane onako kako je to potrebno i je li povjerenik zaista primio doplate u novcu. Registarski sud pripojenog društva, nakon što zaprimi rješenje o upisu pripajanja u registar društva preuzimatelja ex offio upisuje kada je pripajanje upisano te upisuje brisanje pripojenog društva iz svog registra. Rješenja o pripajanju se objavljuju na internetskim stranicama sudskog registra. U toj javnoj objavi sudovi su dužni upozoriti vjerovnike svih društava na njihovo pravo da zahtijevaju osiguranje jer se promijenila struktura dužnika. Ako se pripaja društvo nad kojim se provodi predstečajni postupak, vjerovnik čija je tražbina utvrđena u tom postupku ima pravni interes za podnošenje žalbe protiv rješenja o upisu pripajanja u sudski registar predstečajnog dužnika, kao društva koje se pripaja, iako je predstečajni postupak obustavljen i odlučeno da će nakon pravomoćnosti tog rješenja sud po službenoj dužnosti nastaviti postupak kao da je podnesen prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom.¹⁴

2.6. Pravni učinci pripajanja i zaštita dioničara i vjerovnika

Već smo spomenuli da upisom pripajanja pripojeno društvo prestaje postojati bez provođenja likvidacije, a imovina i obveze prelaze na društvo preuzimatelja. Članovi pripojenog društva postaju članovi društva preuzimatelja, ali u drugačijoj članskoj strukturi. Riječ je o sveopćem sljedništvu za koje nije potreban poseban pravni posao prijenosa pojedinih prava i obveza nego do toga dolazi na temelju zakona. Učinak upisa u sudski registar u pogledu toga je konstitutivan.¹⁵ Spajanjem prava i obveza kod iste pravne osobe odnosno društva preuzimatelja prestaju i uzajamni pravni odnosi društva preuzimatelja i pripojenog društva, to jest prestaju uzajamne tražbine i obveze. Financijska izvješća koja su sastavljena za pripojeno društvo moraju se iskazati i u financijskim izvješćima društva preuzimatelja u skladu s odgovarajućim propisima o računovodstvu. Bitno je naglasiti da na društvo preuzimatelja ne prelaze prava koje je pripojeno društvo steklo temeljem odobrenja nadležnih tijela i to je uređeno posebnim propisima. Tako, primjerice, u slučaju pripajanja kreditne institucije drugoj takvoj instituciji na kreditnu instituciju preuzimatelja ne prelazi odobrenje za rad dano pripojenoj kreditnoj instituciji.¹⁶ Brisanjem institucije iz sudskog registra prestaje i odobrenje za rad. U ovom slučaju radi se o odobrenju HNB-a. Sljedeći pravni učinak pripajanja ogleda se u radnopravnim odnosima. Danom upisa statusne promjene u sudski registar na društvo preuzimatelja po sili zakona prelaze i svi ugovori o radu radnika pripojenog društva.

Za prijenos ugovora o radu nije potreban sporazum prijašnjeg i novog poslodavca, ali ni pristanak radnika. Upisom pripajanja u sudski registar ne prestaju ugovori o radu, pa ni radni

¹³ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1666

¹⁴ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1668

¹⁵ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1673

¹⁶ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1675

odnosi radnika koji rade u poduzeću pripojenog društva koje time prestaje postojati, nego se nastavljaju s društvom preuzimateljem.¹⁷ Pravni položaj radnika se ne mijenja, on zadržava sva prava iz radnog odnosa koja je stekao do dana prijenosa ugovora o radu. Radnici su prema zakonu dužni dobiti obavijest od novog poslodavca prije dana prijenosa ugovora o radu. Obavijest mora potpuno i istinito sadržavati sljedeće:

- 1) Dan prenošenja ugovora o radu
- 2) Razloge prenošenja ugovora o radu
- 3) Utjecaj prenošenja na pravni, gospodarski i socijalni položaj radnika
- 4) Mjere predviđene u vezi s radnicima čiji se ugovori prenose

Također, društvo preuzimatelj odgovara za obveze pripojenog društva prema radnicima nastale do pripajanja. Zakonom o radu u članku 137. stavak 13. određeno je da novi poslodavac odgovara za obveze prema radnicima solidarno s prethodnim poslodavcem, ali imajući u vidu da pripajanjem prestaje postojati pripojeno društvo odgovornost za obveze ostaje isključivo na pravnom sljedniku pripojenog društva, a to je društvo preuzimatelj. Pripajanjem odnosno upisom pripajanja u sudski registar prestaju i uprave, nadzorni odnosno upravni odbori pripojenog društva. Upravni i nadzorni organi društva preuzimatelja ostaju isti. Obveze pripojenog društva prema upravljačkim i nadzornim organima društva prelaze na društvo preuzimatelja, ali i prava koje je pripojeno društvo imalo prema upravi ili nadzornom odboru prelaze na preuzimatelja. Upisom pripajanja u sudski registar društva preuzimatelja dioničari pripojenog društva postaju dioničarima društva preuzimatelja i od tada djeluje zamjena dionica. Zamjenom dionica ne može se dioničarima pripojenih društava koji imaju povlaštene dionice, pa i one bez prava glasa, oduzeti ni umanjiti njihovo pravo ako oni na to ne pristanu. Stoga im se i u društvu preuzimatelju moraju dati dionice s istim takvim pravima.¹⁸ Eventualna odluka glavne skupštine o odobrenju ugovora o pripajanju koja bi bila štetna po prava dioničara bila bi pobojna. Posljedica pripajanja je i mogućnost da se društvu preuzimatelju mogu izreći novčane kazne, oduzimanje imovinske koristi, sigurnosne mjere i slično ako se protiv pripojenog društva vodio kazneni postupak prema Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela koji nije okončan prije prestanka tog društva pripajanjem. Jasna svrha ovakvog propisa je onemogućavanje da se statusnom promjenom izbjegne kaznena odgovornost. Isto je i sa prekršajnom odgovornosti, ali je razlika što za prekršaj i dalje može odgovarati odgovorna osoba u pripojenom društvu, neovisno o tome što je pripajanjem to društvo prestalo postojati. O izvršenju prekršajne sankcije protiv pravnog sljednika sud je dužan donijeti posebno rješenje (čl. 59. st. 3. Prekršajnog zakona). Samim pripajanjem ne bi smjeli biti ugroženi vjerovnici društava koja sudjeluju u pripajanju. Iz tog razloga je propisano da im se mora dati osiguranje, ako se u tu svrhu jave u roku od šest mjeseci od objavljivanja upisa pripajanja u sudski registar u koji je upisano društvo kojeg su vjerovnici, a još nisu u mogućnosti tražiti podmirenje duga jer dug, primjerice još nije u dospjeću za naplatu. Vjerovnici koji u slučaju stečaja imaju prvenstveno pravo namirenja iz stečajne mase nemaju pravo tražiti ovo osiguranje jer već imaju osiguranje koje im osigurava status razlučnih vjerovnika. Zaštita postoji i u vidu odgovornosti za štetu koju počine članovi uprave odnosno izvršni direktori te članovi nadzornog odnosno upravnog odbora. Svi oni odgovaraju za štetu kao solidarni dužnici ukoliko se utvrdi njihova odgovornost.

¹⁷ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1676

¹⁸ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1678

2.7. Pripajanje dioničkog društva društvu s ograničenom odgovornošću

Prema Zakonu o trgovačkim društvima omogućeno je i pripajanje dioničkog društva društvu s ograničenom odgovornošću, neovisno o tome što su to dva različita tipa društava kapitala. Jedno ili više dioničkih društava može se pripojiti društvu s ograničenom odgovornošću prijenosom cijele svoje imovine u zamjenu za poslovne udjele u društvu s ograničenom odgovornošću. Takvo pripajanje uređeno je kombinacijom propisa koji se odnose na pripajanje dioničkih društava drugom dioničkom društvu, pripajanje društva s ograničenom odgovornošću drugom društvu s ograničenom odgovornošću i propisima o preoblikovanju dioničkog društva u društvu s ograničenom odgovornošću. Za ovakvu vrstu pripajanja potrebno je primijeniti pravila o pripajanju društva s ograničenom odgovornošću drugom takvom društvu (čl. 536. do 545. ZTD-a) i pravila o sudskom ispitivanju omjera zamjene dionica koja bi se u ovom slučaju odnosila na zamjenu dionica za poslovne udjele (čl. 532. ZTD-a). Pripajanje dioničkog društva društvu s ograničenom odgovornošću nije čest slučaj u praksi. Obično je obratno, radi se o akviziciji društva s ograničenom odgovornošću od strane dioničkog društva jer dioničko društvo raspolaže znatno većim kapitalom i ljudskim resursima nego društvo s ograničenom odgovornošću.

3. Statusna promjena spajanja dioničkih društava

3.1. Općenito

Dva ili više dioničkih društava mogu se spojiti a da se ne provede postupak likvidacije osnivanjem novoga dioničkoga društva, na koje prelazi cijela imovina svakoga od društava koja se spajaju u zamjenu za dionice novoga društva (čl. 512. st. 2. ZTD-a). Isto kao i kod pripajanja i spajanje je dopušteno kada postoje odluke o prestanku postojanja društava koje sudjeluju u spajanju. Članak 533. stavak 2. navodi da je spajanje moguće ako je svako od društava koje sudjeluje u spajanju upisano u sudskom registru barem dvije godine. Zabrana odlučivanja o spajanju prije tog vremena propisana je zbog toga da se spriječi izigravanje odredbi Zakona o nastavku osnivanja dioničkog društva.¹⁹ Spajanje dioničkih društava se provodi primjenom propisa ZTD-a koji reguliraju pripajanje, imajući naravno u vidu da se sve odredbe ne mogu primijeniti zbog naravi pravne stvari jer se kod spajanja stvara novo dioničko društvo pa tako nemamo društvo preuzimatelja koje već postoji nego se novoosnovano dioničko društvo smatra preuzimateljem. Društva koja se spajaju zajednički podnose prijavu za upis novog društva u sudski registar na području gdje će novo društvo imati sjedište. Prijave u ime društava podnose njihove uprave odnosno izvršni direktori. Upisom novog društva nastaju pravni učinci kao i kod pripajanja (sveopće sljedništvo novog društva u odnosu na društva koja su se spojila, prestanak društava koja su se spojila i stjecanje dionica u novome društvu od strane dioničara spojenih društava), s time da to posebno određeno u odredbama Zakona o spajanju društava.²⁰ Također kao i kod pripajanja, spajanjem

¹⁹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb,2020, str. 1684

²⁰ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb,2020, str. 1686

prestaju sve dozvole i odobrenja nadležnih tijela društvima koja se spajaju. Primjerice, Zakon o kreditnim institucijama propisuje da danom brisanja kreditne institucije koja se spaja s drugom kreditnom institucijom prestaju važiti odobrenja i dozvola za rad svih društava koja sudjeluju u spajanju. To znači da novonastalo društvo mora dobiti i novu dozvolu za rad. Ako je u pitanju spajanje kreditne institucije iz Republike Hrvatske s kreditnom institucijom u nekoj od zemalja članica Europske unije i ako će pritom sjedište novog društva biti u nekoj od zemalja članica EU propisana je obveza da se prije provođenja spajanja, a najkasnije dva mjeseca od objave zajedničkog plana spajanja napravi sljedeće:

- 1) Obavijesti vjerovnike o spajanju, načinu na koji se namjerava osigurati ispunjenje njihovih tražbina na području Republike Hrvatske (nepotrebno ako su podmirene obveze prema vjerovnicima u RH)
- 2) Obavijesti dužnike o načinu na koji će primiti ispunjenje obveza na području Republike Hrvatske
- 3) Obavijesti Hrvatska narodna banka kao regulatora o ispunjenju točaka 1) i 2)

U slučaju da je riječ o kreditnoj instituciji iz treće zemlje koja je nastala spajanjem s kreditnom institucijom sa sjedištem u Republici Hrvatskoj postoji obveza da se u roku od 15 dana od dana spajanja podnese zahtjev Hrvatskoj narodnoj banci za izdavanje dozvole u svrhu osnivanja podružnice da bi se na takav način omogućio nastavak poslovanja i to najmanje godinu dana od dana spajanja. Sve ovo gore navedeno što se tiče kreditnih institucija u bitnome vrijedi i za spajanje investicijskih društava. Regulator investicijskih društava je Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, a to je određeno u Zakonu o tržištu kapitala. Gotovo identičan postupak spajanja propisan je i za društva za osiguranje.

4. Prekogranična pripajanja i spajanja dioničkih društava

4.1. Općenito

Prekogranično je ono spajanje u kojem barem jedno od društava koja sudjeluju u spajanju dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću valjano osnovano po pravu Republike Hrvatske, a barem jedno od društava koja sudjeluju u spajanju društvo kapitala koje je valjano osnovano po pravu druge države Europske unije ili države potpisnice Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru.²¹ Zakon o trgovačkim društvima regulira i ovu vrstu statusnih promjena, ali zbog međunarodnih okolnosti postoji hijerarhija primjene propisa. Organi ovlašteni za zastupanje društva (uprava odnosno izvršni direktori) koje sudjeluje u prekograničnom pripajanju zajedno sa ovlaštenim osobama društva iz inozemstva sastavljaju plan pripajanja sa sljedećim podacima:

- 1) Pravni oblik, tvrtka i registrirano sjedište svih društava koja sudjeluju u pripajanju
- 2) Omjer zamjene dionica ili poslovnih udjela za dionice i iznose eventualnih doplata u novcu
- 3) Pojediniosti o prijenosu dionica ili poslovnog udjela na društvo preuzimatelja
- 4) Očekivane učinke pripajanja ili spajanja na zaposlenost

²¹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1690

- 5) Vrijeme od kada stjecatelji dionica u društvu preuzimatelju ili u novom društvu imaju pravo na dio dobiti
- 6) Od kada radnje pripojenog društva vrijede za račun društva preuzimatelja
- 7) Prava koja daje društvo preuzimatelj članovima pripojenog društva koji imaju posebna prava, kao i imateljima drugih vrijednosnih papira
- 8) Posebne pogodnosti revizorima pripajanja, kao i članovima upravljačkih i nadzornih organa
- 9) Statut društva preuzimatelja
- 10) Obavijesti o procijeni vrijednosti imovine i obveza koje se prenose na društvo preuzimatelja
- 11) Dan na koji se odnose računi dobiti i gubitka koji se uzimaju u obzir za određivanje uvjeta pripajanja

Spomenuti plan pripajanja ili spajanja mora biti sastavljen u obliku javnobilježničke isprave ili solemnizirane privatne isprave te se mora dostaviti u sudski registar prije nego što se sazove glavna skupština koja odlučuje o pripajanju ili spajanju i to najmanje mjesec dana prije njenog održavanja. Upravljački organ svakog od društava koje sudjeluje u pripajanju ili spajanju mora sastaviti izvješće kojim obrazlaže pravne, financijske i gospodarske posljedice pripajanja ili spajanja. Radnicima ili radničkim predstavnicima izvješće mora biti dostavljeno najkasnije mjesec dana prije održavanja glavne skupštine. U slučaju da radnici daju svoje mišljenje o pripajanju ili spajanju to mišljenje se mora priložiti izvješću upravljačkih organa. Što se tiče revizije pripajanja na nju se primjenjuju propisi ZTD-a koji se odnose na reviziju dioničkih društava. Dioničarima društva koje se pripaja mora biti omogućen uvid u zajednički plan pripajanja/spajanja, godišnja financijska izvješća i izvješća o stanju društava koja sudjeluju u pripajanju/spajanju za posljednje tri poslovne godine, izvješće o pripajanju/spajanju te izvješće o reviziji pripajanja/spajanja. Navedeni podaci moraju biti stavljeni na uvid dioničarima najkasnije mjesec dana prije održavanja glavne skupštine koja odlučuje o pripajanju/spajanju.

5. Podjela dioničkog društva

5.1. Općenito o podjeli kao vrsti statusne promjene

Podjela je jedna od vrsti statusnih promjena društava kapitala regulirana Zakonom o trgovačkim društvima. To je takva statusna promjena kojom prestaje dioničko društvo, a umjesto njega se osnivaju dva ili više društava kapitala ili se dijelovi imovine odnosno cijela imovina društva prenese drugim već postojećim društvima. Podjela je moguća i na način da dioničko društvo nakon podjele postoji i dalje, a dijelovi njegove imovine, ali ne i cijela imovina, prenose se u neko postojeće društvo ili više njih ili se pritom osniva jedno ili više novih društava. U pravilu je riječ o obrnutom postupku od pripajanja ili spajanja u kojima može doći samo do smanjenja broja pravnih osoba, a ni u kojem slučaju do njihova povećanja, dok se kod podjele njihov broj u pravilu povećava, iako ni to ne mora uvijek biti, jer je moguće i da broj pravnih osoba nakon podjele ostane isti, ali i da se smanji.²² Obzirom na to nastavlja li društvo nakon podjele i dalje postojati ili ne razlikuje se a) podjela

²² Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1699

razdvajanjem i b) podjela odvajanjem. U slučaju podjele razdvajanjem društvo podjelom prestaje postojati, a u slučaju odvajanja društvo nastaje postojati. U oba navedena slučaja moguć je nastanak dva ili više novih društava na koja se prenosi dio imovine društva koje se dijeli ili se dijelovi imovine društva prenose na društva kapitala koja već postoje. Kada je riječ o nastanku dvaju ili više društava radi se o razdvajanju ili odvajanju s osnivanjem, a ako je pak riječ da se imovina prenosi na društva koja već postoje radi se o razdvajanju ili odvajanju s preuzimanjem. Podjelu u bitnome karakterizira da se imovina društva koje se dijeli prenosi jednim aktom istodobno s obavljanjem podjele, a da shodno tome dionice u društvima kojima je imovina prenesena stječu dioničari društva koje se dijeli. Za podjelu društva je karakteristično da njegovi članovi (dioničari), na temelju svog članstva u društvu, a ne po nekoj drugoj pravnoj osnovi, stječu članstvo u društvu kojem je prenesena cijela imovina ili dio imovine društva koje provodi statusnu promjenu podjele društva.²³ Kada govorimo o podjeli u kontekstu članstva i imovine uzročno posljedična veza između ta dva faktora je u tome da se promjenom stanja imovine društva mijenja i članstvo u društvu. Zakon dopušta i kombiniranje podjele s osnivanjem i podjele s preuzimanjem odnosno da se ta dva postupka istodobno provode. Društva koja su osnovana radi provođenja podjele ili društva koja već postoje podjelom preuzimaju dijelove imovine, obveze i pravne odnose društva koje se dijeli i to onako kako je određeno planom podjele. Po pitanju podjele zakon također regulira zaštitu vjerovnika dioničara, ali i odgovornost upravljačkih i nadzornih organa društva koje se dijeli u skladu s općim pravilima o odgovornosti tih organa.

5.2. Podjela s osnivanjem

Podjela s osnivanjem moguća je kao razdvajanje ili odvajanje. O razdvajanju je riječ kada društvo cijelu svoju imovinu u cijelosti prenosi jednom društvu ili kao više cjelina većem broju društava koja simultano osniva zbog provođenja te statusne promjene i pritom prestaje bez provođenja postupka likvidacije. Ako se radi o odvajanju društvo prenosi jedan ili više dijelova imovine, ali ne i cijelu imovinu na jedno ili više drugih društava koja se simultano osnivaju zbog provođenja podjele s tim da društvo koje se dijeli ne prestaje postojati. O takvoj je statusnoj promjeni riječ kad se prijenos imovine provodi po za to strogo propisanom postupku podjele društva za koji je, za razliku od drugih načina podjele, bitno da se osniva jedno ili više novih društava kapitala kojima se prenosi dio imovine ili sva imovina društva.²⁴ Iz navedenog je dakle razvidno da prijenos imovine na neki drugi način nije statusna promjena podjele društva s osnivanjem. U ZTD-u je propisano da društvo koje se dijeli mora donijeti plan podjele, uprava društva izrađuje izvješće o podjeli, mora se provesti revizija podjele, na glavnoj skupštini društva se donosi odluka o podjeli, provedena podjela se upisuje u sudski registar i provode se mjere zaštite i osiguranja vjerovnika i dioničara te se propisuje odgovornost upravljačkih i nadzornih organa u slučaju da su iskoristili svoj položaj u društvu kako bi podjelom oštetili sve koji u podjeli sudjeluju.

²³ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1700

²⁴ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1702

5.3. Plan podjele

Prva radnja koja treba biti poduzeta prilikom podjele društva je izrada plana podjele. Plan podjele izrađuju upravljački organi društva koje se dijeli odnosno uprava ili izvršni direktori. Zakonom je propisan obavezan sadržaj plana podjele, ali je moguće u plan podjele unijeti i druge eventualno važne sadržaje. Plan podjele mora sadržavati:

- 1) Tvrtku i sjedište društva koje se dijeli
- 2) Prijedloge statuta odnosno društvenih ugovora novih društava
- 3) Izričitu izjavu o podjeli i prijenosu dijelova imovine na nova društva s pravnim posljedicama sveopćeg pravnog sljedništva
- 4) Omjer zamjene udjela u društvu koje se dijeli za udjele u novim društvima
- 5) Iznos eventualne doplate u novcu
- 6) Pojediniosti o stjecanju udjela u novim društvima
- 7) Posebne pogodnosti dane članovima upravljačkih i nadzornih organa kao i revizoru podjele

Planom podjele mogu se riješiti i druga pitanja u provedbi te statusne promjene, čime se omogućuje ostvarenje njegove funkcije da bude jedinstveni akt na temelju kojega se provodi podjela.²⁵ Detaljnost sadržaja plana podjele daje tom aktu legitimitet da se na temelju njega podjela upiše u sudski registar. Društvo koje se dijeli u planu podjele također imenuje i sve članove organa novih društava ili revizora kao osnivač tog novog društva. Zakonski za plan podjele nije propisan neki poseban oblik, smatra se da je dovoljan pisani oblik iz razloga što se o planu odlučuje na glavnoj skupštini koju vodi javni bilježnik tako da će plan podjele biti izražen u obliku javnobilježničke isprave odnosno javnobilježničkog zapisnika.

5.4. Izvješće o podjeli i revizija podjele

Uprava odnosno izvršni direktori društva koje se dijeli izrađuju izvješće o podjeli. Izvješće se izrađuje nakon što uprava primi izvješće o reviziji osnivanja novih društava. Uprava potom izrađeno izvješće podnosi glavnoj skupštini u svrhu očuvanja interesa dioničara. U izvješću je potrebno detaljno objasniti pravne i gospodarske razloge za podjelu društva, sadržaj plana podjele, omjer zamjene udjela, iznos eventualne doplate u novcu, naknadu imateljima posebnih prava te osiguranja koja se daju vjerovnicima. U izvješću se stoga moraju posebno obrazložiti najvažnija pitanja koja se javljaju u podjeli, ali se uz to mora posebno upozoriti na teškoće, ako ih je bilo, pri utvrđivanju vrijednosti društava koja sudjeluju u podjeli te uputiti na sadržaj revizije osnivanja novih društava kako je propisano odredbama Zakona o podjeli društva.²⁶ U izvješću o podjeli nije potrebno navoditi sve podatke koji bi inače morali biti dani na uvid dioničarima na glavnoj skupštini. Izvješće o podjeli se ne izrađuje ako dioničari društva koje se dijeli u novim društvima dobivaju udjele u istom omjeru ili ako daju izričitu izjavu u obliku javnobilježničke isprave da se odriču izvješća.

Plan podjele revidira revizor kojeg je imenovao trgovački sud na području sjedišta društva koje se dijeli. Glavna i osnovna dužnost revizora je sastavljanje pisanog izvješća o reviziji

²⁵ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1707

²⁶ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1711

podjele. Revizor mora utvrditi i izjavom zaključiti je li omjer zamjene udjela primjeren uzimajući u obzir doplate u novcu. U svom izvješću revizor izričito navodi kojim je metodama određen omjer zamjene dionica i/ili udjela, zbog čega je primjena te metode primjerena i kakav bi omjer bio primjenom drugih metoda zamjene. Revizor svoje izvješće upućuje upravljačkim i nadzornim organima društva koje se dijeli. Odgovornost revizora podjele uređena Zakonom o reviziji, ali je po pitanju izvješća revizora relevantan i članak 628. Zakona o trgovačkim društvima.²⁷ Revizija podjele također nije potrebna ako, kao što je već navedeno za izvješće, dioničari dobiju jednake udjele u novom društvu ili ako se na jednako propisan način izvješća odreknu, ali je potrebna revizija osnivanja novih društava.

5.5. Odlučivanje u podjeli

Odluka o podjeli društva donosi se na glavnoj skupštini društva nakon provedbe pripremnih radnji koje osiguravaju potpunu informiranost dioničara. Plan podjele mora biti dostavljen registarskom sudu i objavljen u službenom glasilu društva s podacima o sudskom registru, osim ako je plan podjele dostupan za preuzimanje bez naknade na internetskoj stranici društva. U pozivu za glavnu skupštinu važno je obavijestiti dioničare o pravu na pristup kompletnoj dokumentaciji koja se odnosi na podjelu društva. Uprava društva mora staviti dokumentaciju na uvid u poslovnim prostorijama sjedišta društva, a ako je plan podjele objavljen na internetskoj stranici dioničare valja obavijestiti da ga mogu preuzeti.

Dokumentacija mora osigurati potpunu informiranost dioničara o namjeravanoj podjeli društva i njenim uvjetima. Dioničari također imaju pravo uvida u sve popratne dokumente koji su prilog plana o podjeli društva. Pristup dokumentaciji mora biti dostupan dioničarima i za vrijeme održavanja glavne skupštine. Odluka o statusnoj promjeni podjele donosi se na glavnoj skupštini većinom koja je propisana ZTD-om ili statutom društva. Bitno je da propisana većina statutom bude veća od one propisane ZTD-om, nikako ne smije biti manja. Ako podjela rezultira neravnomjernim stjecanjem udjela u novim društvima za članove društva koje se dijeli, odluka o podjeli će biti valjana samo ako je donesena sa devet desetina glasova temeljnog kapitala društva. Ako ova većina nije postignuta na skupštini, odluka će biti pravovaljana ako članovi koji su glasovali protiv podjele ili se nisu izjasnili dostave društvu koje se dijeli izričitu izjavu suglasnosti s podjelom najkasnije tri mjeseca nakon završetka skupštine. Tada se zbroje glasovi i izjave kako bi se postigla propisana većina. Odluka o podjeli donosi se u obliku javnobilježničke isprave odnosno akta, a uz nju se prilaže plan podjele na koji se odluka odnosi. Društva imaju obvezu osigurati da nitko od članova društva ne bude oštećen prilikom podjele. Dioničari koji dobiju dionice u novim društvima koja su formirana podjelom imaju pravo zatražiti otpremninu ako odluče o prestanku svog članstva u novom društvu. Zahtjev za isplatu otpremnine mora biti podnesen u roku od dva mjeseca od dana kada je podjela upisana u sudski registar. Društvo, pak, mora otpremninu ponuditi u roku od mjesec dana od primitka zahtjeva. Dioničari imaju rok od mjesec da navedenu ponudu prihvate. Nakon prihvata otpremnina mora biti isplaćena u roku od dva mjeseca. Prilikom

²⁷ Zakon o trgovačkim društvima čl. 628 st. 1. Tko kao revizor ili pomoćnik revizora daje netočno izvješće o reviziji ili u njemu prešuti važne okolnosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine. Zakon o trgovačkim društvima čl. 628 st. 2. Tko radnje opisane u stavku 1. ovog članka počini u nakani da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist ili da drugome nanese štetu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do pet godina.

određivanja odgovarajuće otpremnine uzima se u obzir procjena vrijednosti društva koje se dijeli, a procjena je utemeljena na reviziji podjele, kojom se ocjenjuje primjerenost omjera zamjene dionica.

5.6. Upis podjele u sudski registar i pravni učinak

Podjela dioničkog društva mora biti evidentirana u sudskom registru. Prije prijave upisa, društvo koje se dijeli imenuje članove upravljačkih i nadzornih organa za svako novo društvo nastalo podjelom. Uz prijavu za upis, podnosi se sva relevantna dokumentacija poput plana podjele, zapisnika sa skupštine na kojoj je donesena odluka o podjeli te sva izvješća koja su sastavljena u procesu podjele (izvješće uprave o podjeli, izvješće revizora o podjeli). Prijavu će se podnijeti registarskom sudu čije je sjedište društva koje se dijeli, a sama prijava se podnosi u broju primjeraka ekvivalentnom broju novih društava nastalo podjelom. Kod navedenog registarskog suda istovremeno će se evidentirati podjela i osnivanje novih društava, a kod novih društava će se upisati naznaka da su se društva osnovala u postupku podjele. Nova društva nastaju pri upisu podjele društva koje se dijeli. Nakon objave upisa podjele, registarski sud je dužan obavijestiti vjerovnike o njihovim pravima. Pravni učinci podjele nastaju upisom podjele u sudski registar u kojem je evidentirano društvo koje se dijeli. Upisom podjele automatizmom dolazi do prijenosa dijelova ili cijele imovine, obveza i pravnih odnosa društva koje se dijeli na nova društva. Kod podjele odvajanjem, društvo koje se dijeli nastavlja postojati, dok će se dijelovi njegove imovine, obveza i pravnih odnosa prenijeti na novo društvo odnosno nova društva. Ako je u pitanju podjela razdvajanjem, društvo koje se dijeli prestaje postojati kao zaseban entitet iako se ne mora izbrisati iz sudskog registra. Nakon što podjela bude upisana u sudski registar, dioničari društva će odmah steći dionice u novim društvima kako je predviđeno planom podjele i omjerom zamjene dionica. Drugim riječima, njihovo članstvo u društvu koje se dijeli bit će zamijenjeno članstvom u društvima koja su nastala podjelom.

5.7. Podjela s preuzimanjem

Podjela društva s preuzimanjem također je moguća kao razdvajanje ili odvajanje. Razlika ove podjele i podjele s osnivanjem je u tome što kod podjele s preuzimanjem već postoje druga dva društva na koja se prenose prava i obveze društva koje se dijeli. Pojednostavljeno, društvo koje se dijeli ne osniva drugo društvo na koje prenosi imovinu i obveze. Ovisno o tome da li se podjela s preuzimanjem provodi kao razdvajanje ili kao odvajanje znati ćemo da li društvo nastavlja i prestaje postojati. Osim već postojećih društava ono što još diferencira podjelu s preuzimanjem od podjele s osnivanjem je i to što ugovor o podjeli i preuzimanju zamjenjuje gore spomenuti plan podjele. Ugovor u obliku javnobilježničke isprave sklapaju uprave odnosno izvršni direktori društava koja sudjeluju u podjeli. Kao i kod plana podjele, ugovorom se reguliraju sva pitanja. Jasno je da kada govorimo o ugovoru ne govorimo o jednostranom aktu nego o dvostranom ili višestranom pravnom poslu. Ugovor moraju ratificirati glavne skupštine društva koje se dijeli i društva preuzimatelja. Ako su društva preuzimatelji jedini dioničari društva koje se dijeli, ugovor o podjeli i preuzimanju ne treba

odobriti glavna skupština društva koje se dijeli.²⁸ Kao primjer za navedeno može se uzeti Končar Elektroindustrija d.d. Naime, politika Končara je smanjenje disperzije vlasništva unutar koncerna provodeći statusne promjene podjele s preuzimanjem, a zatim statusnu promjenu preoblikovanja iz dioničkog društva u društvo s ograničenom odgovornošću. Ugovorom o podjeli mora biti određeno od kada dionice ili poslovni udjeli u društvima preuzimatelja novim imateljima daju pravo na sudjelovanje u dobiti tih društava. U slučaju da nakon sklapanja ugovora o podjeli i preuzimanju dođe do bitne promjene stanja imovine i obveza, a glavna skupština društva koje se dijeli još se nije održala niti odlučila o ugovoru, upravljački organi društva koje se dijeli dužni su o tome obavijestiti sve upravljačke organe drugih društava koja su ugovorne strane te kako bi i oni o tome mogli obavijestiti svoje skupštine. Radi se o vrlo važnom podatku koji utječe na donošenje odluke o odobrenju ugovora. U praksi će uvijek morati doći do izmjene ugovora prije ili poslije održanih skupština, želi li se provesti podjela društva s preuzimanjem i ishoditi odobrenje skupština društava koja sudjeluju u podjeli kako bi se podjela mogla ostvariti.²⁹ Prijavu za upis podjele u sudski registar registarskom sudu u kojem je upisano društvo koje se dijeli podnose uprave odnosno izvršni direktori i predsjednici nadzornih (ako ih društvo ima) odnosno upravnih odbora svih društava koja sudjeluju u podjeli.³⁰ Na upis u sudski registar na odgovarajući način se primjenjuju odredbe o podjeli s osnivanjem i odredbe o pripajanju imajući u vidu da se postojeća društva smatraju preuzimateljem.

6. Statusna promjena preoblikovanja dioničkog društva

6.1. Općenito

Preoblikovanje dioničko društva u neko drugo trgovačko društvo je kada društvo svojom odlukom odluči promijeniti pravni oblik. Zakon o trgovačkim društvima daje usku autonomiju za pravno uređenje dioničkog društva omogućujući time da ga se s obzirom na u pravilu prisilne propise prilagodi onome što žele dioničari.³¹ Razlog ovako suženih ovlasti leži u sprječavanju mogućeg manipuliranja dioničara. Odluku o preoblikovanju donose isključivo dioničari obzirom da je riječ o isključivoj zaštiti njihovih prava i interesa. Dioničko društvo se može preoblikovati jedino temeljem Zakona o trgovačkim društvima i na način propisan isključivo Zakonom. Kada bi preoblikovanje usporedili sa podjelom znamo da učinak podjele možemo postići i nekim drugim pravnim radnjama, ne samo statusnom promjenom, ali preoblikovanje u neko drugo društvo moguće je samo kao statusna promjena. ZTD-om su dopuštena preoblikovanja dioničkog društva u društvo s ograničenom odgovornošću, javno trgovačko društvo, komanditno društvo i gospodarsko interesno udruženje. Moguće je dioničko društvo preoblikovati i u ortaštvo, ali tada nije riječ o preoblikovanju kao statusnoj promjeni, nego o poduzimanju više pravnih radnji kojima prestaje jedno društvo, dioničko, i nastaje novo, prestaje pravna osoba i nastaje društvo koje to nije.³² Bitno je naglasiti da

²⁸ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1736

²⁹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1737

³⁰ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1737

³¹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1737

³² Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1738

preoblikovanje nije moguće prije proteka roka od dvije godine od upisa društva u sudski registar. Ovime se postiže relativno dovoljan dug period kako bi dioničari mogli razlučiti da li njihovo članstvo u dioničkom društvu zadovoljava njihove interese ili ga je potrebno mijenjati. Kao i za prethodne navedene statusne promjene i za preoblikovanje vrijedi da se ne provodi likvidacija društva. Dioničko društvo nad kojim se provodi stečajni postupak ne može se preoblikovati u drugo društvo, osim ako se to čini u provedbi stečajnog plana.³³ Preoblikovanjem identitet pravne osobe ostaje isti, a nakon njegovog provođenja dioničko društvo nastavlja s poslovanjem u drugom pravnom obliku. Kod preoblikovanja napuštamo do sada spominjano načelo sveopćeg sljedništva odnosno nema sveopćeg sljedništva između dioničkog društva i društva u koje se ono preoblikovalo. Interesi dioničara, vjerovnika i svih povezanih osoba štite se primjenom načela kontinuiteta.

6.2. Preoblikovanje dioničkog društva u društvo s ograničenom odgovornošću

Za preoblikovanje dioničkog društva u društvo s ograničenom odgovornošću potrebna je odluka glavne skupštine društva donesena glasovima koji predstavljaju najmanje devet desetina temeljnog kapitala zastupljenog na glavnoj skupštini prilikom donošenja odluke. (članak 557. stavak 2. ZTD-a) Statutom društva moguće je odrediti da to bude i veći broj, ali nikako manji. Također može se tražiti ispunjenje nekih dodatnih pretpostavki. U zapisniku s glavne skupštine potrebno je navesti koji su dioničari glasovali za odluku o preoblikovanju i dioničare koji su svoj glas uskratili. Odluka o preoblikovanju mora sadržavati sve egzistencijske pretpostavke društva s ograničenom odgovornošću kao što su tvrtka dioničkog društva i društva s ograničenom odgovornošću, tvrtke članova tog društva s ograničenom odgovornošću, imena i prezimena članova društva s naznakom njihovog poslovnog udjela te upućivanje na društveni ugovor tog društva koji je prilog odluci i njezin sastavni dio. Odlukom o preoblikovanju također se mogu imenovati članovi nadzornog odbora, članovi uprave i slično. Odluka o preoblikovanju podložna je pobijanju iz svih drugih razloga iz kojih se pobija i neka druga odluka glavne skupštine, ali se ne može pobijati zbog toga što dioničaru koji je glasao protiv preoblikovanja nije plaćena novčana naknada za njegov poslovni udjel ili ta naknada nije bila primjerena.³⁴ Ovim propisom zakonodavac sprječava mogućnost zaustavljanja ili usporavanja gospodarskog kretanja zbog spora koji nije odlučan za samo preoblikovanje nego se tiče samo odnosa pojedinog dioničara i društva. Dioničari imaju omogućen drugi pravni put za zaštitu svojih prava i interesa koji ne ometa samo preoblikovanje. Postajući članovima društva sa ograničenom odgovornošću bivši dioničari u zamjenu za nominalne iznose dionica dobivaju poslovne udjele. Omjer zamjene je takav da dioničari poslovne udjele stječu razmjerno nominalnim iznosima dionica koje je imao svaki od njih. Cijenu otkupljenog poslovnog udjela sporazumno utvrđuju društvo i dioničar. Ne

³³ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1739

³⁴ Zakon o trgovačkim društvima čl. 562 st. 2. Dioničar i društvo sporazumno utvrđuju novčanu naknadu za otkupljeni udio iz stavka 1. ovog članka. Ne postignu li taj sporazum u roku od 30 dana od dana kada je dioničar postavio zahtjev iz stavka 1. ovog članka, društvo je dužno dioničaru platiti primjerenu naknadu koju na prijedlog dioničara ili društva odredi sud. Pritom treba uzeti u obzir odredbu članka 211. ovog Zakona. Više postupaka koji se vode sud će spojiti. Odredi li sud primjerenu naknadu, naložit će društvu da dioničarima koji su sudjelovali u postupku nadoknadi troškove potrebne za vođenje postupka.

Zakon o trgovačkim društvima čl. 562 st. 3. Odluka iz članka 557. stavka 2. ovoga Zakona ne može se pobijati zbog toga što naknada iz prethodnog stavka nije plaćena ili zbog toga što nije primjerena.

postignu li o tome sporazum u roku 30 dana od dana kad je dioničar postavio zahtjev za otkupom poslovnog udjela, društvo je dužno dioničaru isplatiti primjerenu naknadu u novcu koju u povodu zahtjeva dioničara u izvanparničnom postupku odredi trgovački sud na području kojeg je sjedište društva.³⁵ Odlukom o preoblikovanju moguće je odrediti i da pojedinim dioničarima pripadne nominalno veći poslovni udjel nego što je bila vrijednost njihovih dionica, ali isključivo ako se s tim suglase dioničari koji bi takvom odlukom bili oštećeni. Temeljni kapital društva preoblikovanjem i dalje ostaje isti, osim u slučaju izdvojene odluke o njegovom smanjenju ili povećanju. Nakon što je donesena odluka o preoblikovanju uprava novog društva s ograničenom odgovornošću podnosi registarskom sudu u koji upisano prethodno dioničko društvo prijavu za upis preoblikovanja u registar. Prijavi se prilaže odluka o preoblikovanju, popis članova društva i njihovi poslovni udjeli, ako je potrebno, izjave dioničara dane u obliku javnobilježničke isprave da su suglasni s dobivanjem poslovnih udjela koji nisu razmjerni njihovim prijašnjim dionicama pa su time oštećeni te imena i prezimena članova uprave društva s ograničenom odgovornošću i njihove osobne podatke. Upisom preoblikovanja u sudski registar dioničko društvo postaje društvo s ograničenom odgovornošću. Preoblikovanjem kao statusnom promjenom ne dolazi do promjene u imovini ni obvezama društva pa samim tim nema ni otežanja naplate vjerovnika dioničkog društva, ali svejedno vjerovnici imaju pravo upisati osiguranje tražbine prije dospjeća u roku od šest mjeseci od upisa preoblikovanja u sudski registar.

³⁵ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb, 2020, str. 1744

7. Statusne promjene društva s ograničenom odgovornošću

7.1. Općenito

Društvo s ograničenom odgovornošću kao društvo kapitala također može provoditi sve vrste statusnih promjena propisane Zakonom o trgovačkim društvima. Razlika u načinu provođenja statusnih promjena uvelike je olakšana u odnosu na promjene koje provodi dioničko društvo. Osim različite pravne naravi društvo s ograničenom odgovornošću je u pravilu manje od dioničkog društva u svakom segmentu – manji broj članova, manji broj zaposlenih, manji propisani temeljni kapital i tako dalje. U pogledu samog pojma statusnih promjena, pretpostavki, posljedica, gospodarskih razloga, proceduralnih uvjeta i slično vrijedi isto ono što vrijedi za dionička društva. Zakon o trgovačkim društvima propisuje sljedeće statusne promjene za društva s ograničenom odgovornošću: pripajanje društva s ograničenom odgovornošću, spajanje društava s ograničenom odgovornošću, podjelu društva s ograničenom odgovornošću i preoblikovanje društva s ograničenom odgovornošću u neko drugo društvo.

7.2. Pripajanje društva s ograničenom odgovornošću i ugovor o pripajanju

Pripajanje jednog ili više društava s ograničenom odgovornošću drugom takvom društvu podrazumijeva prijenos cijele imovine pripojenog društva društvu preuzimatelju bez provođenja postupka likvidacije pripojenog društva (društava), a članovi pripojenog društva stječu poslovne udjele i članstvo u društvu preuzimatelju. Pripojeno društvo prestaje kao pravna osoba i gospodarski život nastavlja u već postojećem društvu preuzimatelju. Za pripajanje je potrebno sklopiti ugovor o pripajanju, donijeti odluke o pripajanju na skupštinama svih društava koja sudjeluju u pripajanju te podnijeti prijavu za upis pripajanja u sudski registar. Pojednostavljenje pripajanja društva s ograničenom odgovornošću u odnosu na podjelu dioničkog društva već ovdje dolazi do izražaja. Naime, ovdje nije potrebno sastavljanje i podnošenje izvješća o pripajanju i nije potrebno provođenje revizije pripajanja. Tu se vidi i već spomenuta razlika u pravnoj naravi jer za osnivanje društva s ograničenom odgovornošću nije potrebno izvješće i revizija osnivanja kao kod dioničkog društva. Udjeli u društvu s ograničenom odgovornošću nisu dionice kao vrijednosni papir i s tim udjelima se ne trguje na tržištu kapitala odnosno vrijednosnih papira pa je i zbog toga formalizam bitno umanjen. Za prekogranična pripajanja društava s ograničenom odgovornošću vrijedi što i za takva pripajanja dioničkih društava, s time da po naravi stvari ono što se odnosi na dionice ovdje vrijedi za poslovne udjele.³⁶ Uprave društava koja sudjeluju u pripajanju sklapaju o tome ugovor. Zakonom je strogo propisano da društvo u ovoj pravnoj stvari može zastupati isključivo uprava ili član uprave ovlašten za zastupanje zajedno s prokuristom. Nije moguće

³⁶ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 673.

ni da uprava ovlasti punomoćnika da u ime društva sklopi ugovor o pripajanju jer u tom slučaju društvo nije zastupano kako je propisano zakonom što u tom slučaju znači ništetnost ugovora o pripajanju. Uobičajeno je da se ugovor o pripajanju sklapa prije nego što skupština svih društava koja sudjeluju u pripajanju dadu suglasnost. Međutim, Zakon ne isključuje mogućnost davanja suglasnosti od strane skupštine prije sklapanja ugovora.³⁷ Smatrat će se da su pretpostavke valjanosti ugovora ispunjene ako se ugovor ne razlikuje od nacrtu koji je odobrila skupština. Ugovor se sklapa u obliku javnobilježničke isprave, a na upravama društava je odluka da li će to učiniti na način da im javni bilježnik sastavi ugovor u obliku javnobilježničkog akta ili će samo sastaviti ugovor kao privatnu ispravu koju će zatim podnijeti javnom bilježniku na potvrdu. Drugi konstitutivni uvjet ili element je suglasnost skupština društava koja sudjeluju u pripajanju. Zakon kod pripajanja društava s ograničenom odgovornošću ne propisuje detaljno sadržaj ugovora, samo određuje pojedinosti koje se ugovorom moraju urediti, ali naglašava važnost određenja poslovnih udjela.³⁸ U ugovoru je također potrebno posebno odrediti članove pripojenog društva i nominalne iznose poslovnih udjela u društvu preuzimatelju, a koje trebaju dobiti članovi pripojenog društva u zamjenu za svoje poslovne udjele koje imaju u pripojenom društvu.³⁹ Ako imamo situaciju da se poslovni udjeli u društvu preuzimatelju koje će dobiti članovi pripojenog društva pribavljaju povećanjem temeljnog kapitala dolazi do toga da novi poslovni udjeli u društvu preuzimatelju daju drugačija prava i obveze od već postojećih poslovnih udjela. Takva odstupanja moraju također biti predviđena ugovorom o pripajanju.⁴⁰ Ovdje je isključivo riječ o zaštiti članova društva. Ugovor o pripajanju mora sadržavati sve one ostale elemente svakog ugovora kao što su tvrtka i sjedište društava. Dobro je i poželjno ugovorom odrediti sve što ugovorne strane smatraju bitnim za uspješnu provedbu pripajanja jer se jasno strukturiranim ugovorom suzbija mogućnost nepotrebnog i skupocjenog parničenja.

7.3. Uloga skupštine u pripajanju i povećanje temeljnog kapitala radi provođenja pripajanja

Da ugovor o pripajanju bude valjan potrebna je suglasnost skupština svih društava koja sudjeluju u pripajanju. Već smo naglasili da odluka o suglasnosti može biti donesena u povodu ugovora koji je već sklopljen, ali i na temelju nacrtu tog ugovora. Zakonom o trgovačkim društvima predviđeno je da suglasnost na ugovor mora dati najmanje većina od tri četvrtine glasova. Društvenim ugovorom moguće je predvidjeti i veću većinu, ali nikako manju. U svrhu zaštite prava i interesa članova društva koje se pripaja predviđen je poseban

³⁷ Zakon o trgovačkim društvima čl. 536. st. 1: Ugovor o pripajanju valjan je ako se s njime svojom odlukom suglase članovi svih društava koja sudjeluju u pripajanju. Skupštine mogu i prije nego što je ugovor o pripajanju sklopljen odobriti njegov nacrt koji su usuglasile uprave društava.

³⁸ Zakon o trgovačkim društvima čl. 537 st. 2: U ugovoru iz stavka 1. ovog članka mora se odrediti nominalni iznos svakoga udjela koji se članu pripojenoga društva mora dati u društvu preuzimatelju.

³⁹ Zakon o trgovačkim društvima čl. 537 st. 4: U ugovoru o pripajanju moraju se posebno odrediti članovi pripojenoga društva i nominalni iznosi udjela koji već postoje u društvu preuzimatelju a treba da ih dobe članovi pripojenoga društva.

⁴⁰ Zakon o trgovačkim društvima čl. 537 st. 3: Ako se udjeli koje treba dati po odredbi prethodnoga stavka ovoga članka pribavljaju povećanjem temeljnoga kapitala i daju prava i obveze drugačije od postojećih udjela u društvu preuzimatelju, takva odstupanja se moraju predvidjeti u ugovoru o pripajanju.

način odlučivanja prilikom davanja suglasnosti u slučaju da članovi nisu primili poslovne udjele u cijelosti odnosno u slučaju kad poslovni udjeli u društvu preuzimatelju nisu u cijelosti uplaćeni. U tom slučaju s odlukom moraju biti suglasni svi članovi društva prisutni na skupštini, ali i članovi koji nisu bili prisutni na skupštini prilikom odlučivanja o pripajanju.⁴¹ Vidljivo je da ovako koncipiran propis zapravo štiti članove pripojenog društva od nametanja novih obveza bez njihove suglasnosti. Takav način donošenja odluke zahtijeva se kada i samo jedan spomenuti poslovni udio nije u potpunosti uplaćen, jer i tada dolazi do izvravanja opasnosti da za člana društva nastane nova obveza.⁴² Sve gore spomenute odluke moraju biti donesene u obliku javnobilježničkog akta ili kao javnobilježničkog zapisnika koji u stvari najviše isplativ i praktičan. Odluci o pripajanju mora biti priložen sam ugovor o pripajanju, bez tog priloga odluka o pripajanju nema pravni učinak. Ako skupštine svih društava nisu dale suglasnost s ugovorom također nema pravnog učinka jer se radi o važnoj strukturnoj promjeni društva. U slučaju da u pripajanju sudjeluje više društava, a samo jedno društvo nije dalo suglasnost pripajanju ugovor također nije valjan ako uzmemo u obzir da je ugovor višestrani pravni posao, a ne jednostrana izjava volje. Želi li se provesti pripajanje onih društava kojih su skupštine donijele odluke kojima izražavaju suglasnost s ugovorom, mora se od početka provesti nov postupak, tj. sklopiti ugovor i ponovno odlučivati o davanju suglasnosti u skupštinama svih društava koja sudjeluju u takvom novom pripajanju.⁴³ Zakonodavac smatra izuzetno važnim obaviještenost članova društva te u članku 536. stavak 4. ZTD-a propisuje pravo svakog člana društva da mu se na zahtjev bez odgađanja omogući uvid u odluku i ugovor o pripajanju. Tu zakonsku obvezu u ime pripojenog društva ima uprava društva. Zahtjev je moguće prije pripajanja postaviti upravi društva koje se pripaja, a nakon pripajanja jedino upravi društva preuzimatelja jer je pripojeno društvo pripajanjem prestalo postojati. Članovi svih društava koja sudjeluju u pripajanju imaju zakonsko pravo dobiti sve relevantne podatke vezane za pripajanje i to prije odlučivanja o ugovoru.⁴⁴ Pod tim relevantnim podacima misli se na gospodarsko stanje društva, položaj na tržištu, stanju imovine i obveza, izvještaja o novčanim tokovima, planovima preuzimatelja nakon pripajanja, podatke o poslovnim udjelima i strukturi članstva i slično. Pojednostavljeni ustroj i postupak osnivanja društva s ograničenom odgovornošću, nepostojanje obveze objavljivanja godišnjih financijskih izvještaja i u pravilu manji broj članova u odnosu na dioničko društvo čine razloge zbog kojih način obaviještenosti članova društva prije donošenja odluke i za vrijeme glavne skupštine nije toliko razrađen kao što je stvar s dioničkim društvima. U slučaju da uprava društva ne daje članovima društva obavijesti propisane zakonom imat će za posljedicu pobožnost donesene odluke o pripajanju. Pobijanje odluke nije dopušteno zbog preniske odmjerenog omjera zamjene poslovnih udjela (članak 547. stavak 1. ZTD-a).

Pripajanje društva s ograničenom odgovornošću uvijek se u pravilu provodi uz povećanje temeljnog kapitala društva preuzimatelja, pritom isključujući pravo prvenstva članova društva preuzimatelja. Jednostavnije rečeno povećanjem temeljnog kapitala društvo preuzimatelj

⁴¹ Zakon o trgovačkim društvima čl. 536. st. 2: Za donošenje odluke potrebna je većina od tri četvrtine danih glasova. Društveni ugovor ne može predvidjeti da je za to potrebna manja većina. Ako udjele u društvu preuzimatelju nisu u cjelini uplaćeni ulozi, za odluku članova pripojenoga društva moraju glasovati svi prisutni članovi toga društva. S odlukom se moraju suglasiti i članovi koji nisu bili prisutni pri donošenju odluke.

⁴² Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 677

⁴³ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 678

⁴⁴ Zakon o trgovačkim društvima čl. 536. st. 5: Uprava mora svakome članu društva na njegov zahtjev dati obavještenja o okolnostima koje su bitne za pripajanje.

osigurava i rezervira novčana sredstva za uplatu poslovnih udjela koje stječu članovi pripojenog društva. Imajući u vidu da imovina pripojenog društva u svom cijelom obujmu prelazi na društvo preuzimatelja nastaje i osnova za povećanje temeljnog kapitala društva preuzimatelja.

Postupak povećanja temeljnog kapitala preuzimanjem imovine pripojenog društva jednostavniji je u odnosu na obično povećanje temeljnog kapitala novim uplatama.⁴⁵ Društvo preuzimatelj ne mora nužno povećavati temeljni kapital, to nije potrebno ako drži vlastite poslovne udjele ili ako društvo koje se pripaja drži poslovne udjele društva preuzimatelja.

7.4. Upis pripajanja u sudski registar

Obavljeno pripajanje mora se upisati u sudski registar odnosno svako društvo koje sudjeluje u pripajanju dužno je podnijeti registarskom sudu prijavu za upis pripajanja u sudski registar u kojem je upisano.⁴⁶ U slučaju da teče parnica u kojoj se pobija odluka glavne skupštine o pripajanju, a da se pripajanje ne bi obustavilo, članovi uprave društava koji podnose prijavu upisa moraju dati izjavu da odluke o pripajanju nisu pobijane u propisanom roku ili da je pobijanje pravomoćno odbijeno. Dakle razvidno je da se prijava za upis podnosi nakon proteka roka za pobijanje. Postoji i opcija da osobe koje imaju pravni interes podizanja tužbe za pobijanje odreknu tog svog prava na tužbeni zahtjev u obliku ovjerene javnobilježničke isprave. Bez spomenute izjave o odricanju ne bi se smjelo upisati pripajanje u sudski registar prije isteka roka za moguće podizanje tužbe ni onda kad u zapisniku skupštine društva nije navedeno da je neki član društva izjavio protivljenje donesenoj odluci.⁴⁷ U slučaju da član koji je dao izjavu o odricanju prava na tužbeni zahtjev ipak podigne tužbu sud ne bi trebao odrediti privremenu mjeru zabrane upisa pripajanja jer bi se evidentno radilo o gruboj zlouporabi upravljačkih prava člana društva na znatnu štetu samog društva. Ako je navedena zlouporaba dokazana član društva odgovara društvima koja sudjeluju u pripajanju za naknadu štete.⁴⁸ Prijavi za upis pripajanja prilaže se ugovor o pripajanju, zapisnici s odlukama glavne skupštine o pripajanju i prema potrebi odobrenje državnog organa u slučaju ako se radi o nekoj specifičnoj i osjetljivoj djelatnosti društva (odobrenje HANFA-e za pripajanje investicijskog društva drugom takvom društvu, pripajanje leasing društva drugom leasing društvu, pripajanja mirovinskih fondova i slično). Prijavi upisa u sudski registar pripojenog društva prilažu se i zaključna financijska izvješća tog društva. Pripajanje se upisuje u sudski registar društva preuzimatelja nakon upisa pripajanja u registar pripojenog društva. Sudski registar društva preuzimatelja po službenoj dužnosti izvješćuje sudski registar pripojenog društva o danu upisa pripajanja, a po primitku te obavijesti registar pripojenog društva upisuje o tome zabilježbu.

⁴⁵ Zakon o trgovačkim društvima čl. 538. st 1: Ako društvo preuzimatelj povećava temeljni kapital radi toga da bi se provelo pripajanje, ne primjenjuju se odredbe članka 457. stavka 5. i članka 458. stavka 2. točke 1. ovoga Zakona te odredba o pružanju dokaza uplate iz stavka 2. točke 2. istoga članka ovoga Zakona.

⁴⁶ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 681

⁴⁷ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 681

⁴⁸ Zakon o obveznim odnosima, čl. 1045. st. 1: Tko drugome prouzroči štetu, dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje!

7.5. Pravni učinak pripajanja i pripajanje društva s ograničenom odgovornošću dioničkom društvu

Pripajanjem prestaje postojati pripojeno društvo, njegova imovina zajedno s obvezama prelazi na društvo preuzimatelja po principu univerzalnog pravnog sljedništva čime se otklanja potreba za pojedinačnim transakcijama i članovi pripojenog društva postaju članovima društva preuzimatelja. Ako društva žele da neka imovina ili obveze ne prijeđu na preuzimatelja imovina ili obveze se moraju izdvojiti iz ugovora o pripajanju prije upisa pripajanja u sudski registar preuzimatelja. Vjerovnici i suugovaratelji pripojenog društva nemaju mogućnost sprječavanja prijenosa prava i obveza na preuzimatelja. Prestankom postojanja pripojenog društva prestaju i mandati upravljačkih i nadzornih organa tog društva kao i uloge prokurista. Upisom pripajanja članovi pripojenog društva postaju članovi društva preuzimatelja te u zamjenu za svoje poslovne udjele u pripojenom društvu stječu poslovne udjele u društvu preuzimatelju i eventualne doplate u novcu. Polazna točka određivanja omjera vrijednosti poslovnih udjela je stvarna vrijednost imovine društva, a ne računovodstvena. Zakon o trgovačkim društvima predviđa mogućnost da se društvo s ograničenom odgovornošću pripoji dioničkom društvu, neovisno o tome što je riječ o različitim tipovima društva kapitala. Društvo s ograničenom odgovornošću ili više njih pripajaju se dioničkom društvu prijenosom cijele imovine na to društvo, a članovi svoje poslovne udjele zamjenjuju dionicama dioničkog društva. U pogledu odgovornosti za štetu članovi upravljačkih i nadzornih organa pripojenog društva solidarno nadoknađuju štetu društvu koja nastane pripajanjem. Odgovornosti se oslobađaju članovi spomenutih organa pripojenih društava koji su pri reviziji imovinskog stanja društva i pri sklapanju ugovora o pripajanju pokazali pozornost urednog i savjesnog člana uprave/nadzornog odbora.⁴⁹

8. Statusna promjena spajanja društava s ograničenom odgovornošću

8. 1. Općenito

Zakonodavac predviđa mogućnost da se dva ili više društava s ograničenom odgovornošću spoje bez provođenja postupka likvidacije tih društava. Društva koja se spajaju osnivaju novo društvo s ograničenom odgovornošću na koje prelazi cijela imovina svakog od društava koje

⁴⁹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 688

sudjeluje u spajanju u zamjenu za poslovne udjele u novom društvu.⁵⁰ Isto kao i kod pripajanja, i spajanje se dopušta kada su donesene odluke o prestanku nekoga od tih društava ili svih društava koja imaju namjeru spajanja sve dok ne počne podjela imovine članovima društva. Što se tiče primjene Zakona o trgovačkim društvima primjenjuju se odredbe kojima regulirano pripajanje imajući u vidu da su društva koja se spajaju pripojena društva, a novo društvo koje se osniva smatra se društvom preuzimateljem. Po naravi stvari na spajanje društava s ograničenom odgovornošću ne primjenjuju se neke odredbe Zakona kojima se uređuje pripajanje tih društava. Tako se ne primjenjuju odredbe o povećanju temeljnog kapitala da bi se provelo pripajanje, jer društvo preuzimatelj ne postoji, nego tek nastaje spajanjem društava, pa mu se pri osnivanju temeljni kapital određuje, a ne povećava.⁵¹ Zakon o trgovačkim društvima propisuje i neke posebne odredbe koje treba primijeniti pri spajanju društava iako se radi o odredbama koje reguliraju pripajanje, primjerice društveni ugovor novog društva pravovaljan je nakon usuglašavanja skupština društava koje sudjeluju u spajanju. Ako društvenim ugovorom nije predviđena veća većina zakonska većina iznosi tri četvrtine danih glasova. Odluka o spajanju mora imati oblik javnobilježničke isprave odnosno akta. Svaki član društva ima pravo uvida u odluku i ugovora. Nije li društvenim ugovorom predviđeno da članove uprave novoga društva imenuje njegov nadzorni odbor, rješenje kao za imenovanje članova nadzornog odbora valjalo bi primijeniti i za imenovanje članova prve uprave novog društva.⁵² Što se tiče osnivanja novog društva relevantan je ZTD i to odredbe članka 6. U društveni ugovor potrebno je uglaviti odredbe o posebnim pogodnostima, troškovima osnivanja te ulozima u stvarima i pravima iz društvenih ugovora svih društava koja sudjeluju u spajanju. Društva koja se spajaju zajednički podnose prijavu za upis u sudski registar novog društva i to sudu na području kojeg će biti sjedište novog društva. Prijavu u ime društava podnose njihove uprave bez potrebe za sudjelovanjem predsjednika nadzornog odbora. Upisom novog društva nastaju pravni učinci istovjetni učincima pripajanja odnosno opće sljedništvo novog društva, prestanak postojanja društava koja su se spojila i stjecanje poslovnih udjela u novom društvu od strane članova društava koja su se spojila. Prestanak spojenih društava dolazi po sili zakona upisom novoosnovanog društva u sudski registar. Spajanjem prestaju i eventualne dozvole i odobrenja društava koja se spajaju od strane državnih organa (HANFA, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja i sl.) Spajanje društava moguće je upisati u njihove matične registre tek nakon što se izvrši upis novog društva u sudski registar.

⁵⁰ Zakon o trgovačkim društvima čl. 535. st. 2: Dva ili više društava s ograničenom odgovornošću mogu se spojiti bez da se provede postupak likvidacije osnivanjem novoga društva s ograničenom odgovornošću na koje prelazi cijela imovina svakoga od društava koja se spajaju u zamjenu za udjele u novom društvu.

⁵¹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 689

⁵² Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 690

9. Preoblikovanje društva s ograničenom odgovornošću

9.1. Općenito

Društvo s ograničenom odgovornošću ima zakonsku mogućnost preoblikovanja u neki drugi oblik. Zakon o trgovačkim društvima daje za pravno uređenje društva s ograničenom odgovornošću širu autonomiju nego za dioničko društvo omogućujući njegovu veću prilagodbu onome što žele članovi društva.⁵³ Do preoblikovanja će doći kada članovima društva s ograničenom odgovornošću bude više od koristi i interesa neki drugi oblik i način uređenja trgovačkog društva. U slučaju velikog broj članova praktičnije će biti uspostavljanje dioničkog društva, a samim tim otvara se i mogućnost trgovanja poslovnim udjelima odnosno dionicama na tržištu kapitala. Odluka o preoblikovanju prepuštena je članovima društva uz zakonske okvire koji sprječavaju štetu članovima koja može nastati preoblikovanjem. Preoblikovanja su propisana isključivo zakonom i društvo s ograničenom odgovornošću se ne može preoblikovati u oblik koji nije propisan zakonom. Preoblikovanje u drugo trgovačko društvo moguće je isključivo kao statusna promjena. Zakon o trgovačkim društvima dopušta preoblikovanje društva s ograničenom odgovornošću u dioničko društvo, javno trgovačko društvo, komanditno društvo i gospodarsko interesno udruženje. Moguće je društvo s ograničenom odgovornošću preoblikovati i u ortaštvo, ali tada nije riječ o preoblikovanju kao statusnoj promjeni, nego o poduzimanju više pravnih radnji kojima prestaje jedno društvo, ono s ograničenom odgovornošću, i nastaje novo, prestaje pravna osoba i nastaje društvo koje to nije.⁵⁴ Kao i kod preoblikovanja dioničkog društva, preoblikovanje društva s ograničenom odgovornošću nije moguće prije isteka roka od dvije godine od upisa društva u sudski registar. Time se osigurava dovoljno razuman period tijekom kojeg članovi mogu odlučiti da li ih zadovoljava odabrani oblik uređenja društva ili smatraju da će njihovi interesi biti bolje osigurani drugim oblikom trgovačkog društva. Preoblikovanje također karakterizira ne provođenje postupka likvidacije, društvo s ograničenom odgovornošću nastavlja sa svojom djelatnošću u drugom pravnom obliku. Društvo može donijeti odluku o preoblikovanju i kad je u likvidaciji izazvanoj odlukom o prestanku društva ili protekom određenog vremena na koje je bilo osnovano, ali to može učiniti samo do početka diobe i isplate članovima društva ostatka likvidacijske mase, koja preostane nakon što se podmire vjerovnici društva.⁵⁵ Za razliku od navedenog društvo nije u mogućnosti provesti statusnu promjenu preoblikovanja ako se nalazi u stečajnom postupku, iznimno može ako je to predviđeno stečajnim planom, ali nikako na inicijativu članova društva. Preoblikovanjem pravni identitet pravne osobe ostaje isti, ne mijenja se. Društvo nastalo preoblikovanjem nastavlja poslovati s istim pravima, obvezama i pravnim odnosima kao prethodno društvo. Isto kao i kod preoblikovanja dioničkog društva načelo sveopćeg pravnog sljedništva zamjenjuje se načelom kontinuiteta jer je riječ o samo jednoj pravnoj osobi.

⁵³ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 694

⁵⁴ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 695

⁵⁵ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 695

9.2. Preoblikovanje društva s ograničenom odgovornošću u dioničko društvo

Da bi se društvo preoblikovalo iz društva s ograničenom odgovornošću u dioničko društvo potrebna je odluka glavne skupštine donesena na proceduralno isti način kako se mijenja društveni ugovor odnosno većinom od tri četvrtine danih glasova. Društvenim ugovorom se može odrediti i veća većina i ispunjenje nekih dodatnih uvjeta. Odluka mora imati oblik javnobilježničke isprave odnosno akta. Ako je društvenim ugovorom određeno da se poslovni udjeli u društvu mogu prenijeti samo uz suglasnost točno određenog člana ili članova društva, preoblikovanje se ne može provesti bez suglasnosti tih članova. Razlog tome je da navedeni članovi imaju pravo koje više ne mogu imati u dioničkom društvu, jer dionice, koje su vrijednosni papir izdan u nematerijaliziranom obliku ne mogu biti vinkulirane na način da suglasnost za njihov prijenos daje neki drugi dioničar. Zbog toga što bi preoblikovanjem izgubili pravo koje imaju, društvo se ne može preoblikovati u dioničko društvo sve dok član koji time gubi pravo na to ne pristane.⁵⁶ Zakon ne propisuje oblik i način davanja suglasnosti, ali je za pretpostaviti da će biti pismeno u obliku javnobilježničkog akta. Članovi društva koji su na sebe preuzeli izvršenje neke dodatne činidbe prema društvu preoblikovanjem dolaze u nezavidan položaj ako te činidbe nisu u mogućnosti ispuniti prije preoblikovanja jer se preoblikovanjem dodatne činidbe pretvaraju u dodatne obveze što za posljedicu ima vinkulaciju dionica tog dioničara. Odluka o preoblikovanju sadržava sve bitne elemente koji su potrebni da bi se dioničko društvo upisalo u sudski registar kao što su tvrtka društva s ograničenom odgovornošću i tvrtka dioničkog društva koje će preoblikovanjem nastati, iznos temeljnog kapitala, broj i nominalne iznose dionica, statut dioničkog društva koji zamjenjuje dotadašnji društveni ugovor, imena i prezimena članova upravljačkih i nadzornih organa te imena i prezimena članova društva koji su glasali za preoblikovanje. ZTD propisuje jednu posebnu zaštitu člana društva, to jest dioničara u preoblikovanom društvu koji preoblikovanjem dobiva nominalni iznos dionica koji je manje od njegovog poslovnog udjela u društvu koje se preoblikovalo. Da bi odluka o preoblikovanju bila pravovaljana potrebna je suglasnost i tog člana društva u obliku javnobilježničke isprave. Odluka o preoblikovanju podložna je pobijanju kao i svaka druga odluka skupštine, ali ZTD ipak predviđa iznimku.⁵⁷ Tom odredbom onemogućava se zaustavljanje ili usporavanje preoblikovanja samo zbog odnosa pojedinog člana i društva. Nakon što je odluka o preoblikovanju donesena, dioničko društvo putem članova uprave i predsjednika nadzornog odbora trgovačkom sudu podnosi prijavu za upis preoblikovanja u sudski registar. U prijavi se prilaže odluka o preoblikovanju, imena, prezimena i osobni podaci članova upravljačkih i nadzornih organa društva, izvješća o reviziji, a ako se ne provodi revizija prilažu se isprave stalnih sudskih vještaka odgovarajuće struke. Pravni učinak preoblikovanja sastoji se u tome da društvo s ograničenom odgovornošću nastavlja svoj gospodarski put kao dioničko društvo, članovi društva s ograničenom odgovornošću postaju članovima dioničkog društva tako da se njihovi poslovni udjeli pretvaraju u dionice, prava koje imaju treće osobe na poslovne udjele prelaze na dionice (fiducija, založno pravo, plodouživanje i slično), članovi upravljačkih i nadzornih organa društva s ograničenom odgovornošću postaju članovi upravljačkih i nadzornih organa dioničkog društva. Dioničko društvo zadržava visinu temeljnog kapitala društva s ograničenom odgovornošću uz iznimku ako je donesena odluka o njegovom smanjenju ili

⁵⁶ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 696

⁵⁷ Zakon o trgovačkim društvima čl. 570. st. 3: Odluka o preoblikovanju ne može se pobijati zbog toga što naknada iz prethodnog stavka nije plaćena.

povećanju. Obzirom da se ne traži stopostotna većina ili suglasnost za odluku o preoblikovanju ZTD propisuje zaštitne odredbe i članovima društva koji su glasali protiv preoblikovanja jer nije moguće nekoga prisiliti da postane dioničar. Na zahtjev svakog člana društva koji je glasovao protiv donošenja odluke o preoblikovanju društvo mora otkupiti njegove dionice (one koje mu pripadaju u zamjenu za njegov poslovni udio) ako taj član društva to zatraži u roku od dva mjeseca od kada je objavljen upis preoblikovanja u sudski registar.⁵⁸ Novčanu naknadu za otkupljene dionice sporazumno će utvrditi društvo i dioničar. Izostankom konsenzusa po pitanju naknade i protekom roka od 30 dana od dana kada je član društva postavio zahtjev, društvo ima obvezu u ime i za račun člana staviti u prodaju njegove dionice na uređenom tržištu kapitala ili ih prodati putem javne dražbe. Nakon odbitka troškova iznos koji je ostvaren prodajom predati članu društva. I sam ZTD ide u pravcu toga da tržište određuje cijenu dionica.⁵⁹

⁵⁸ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 701

⁵⁹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 703: Rješenjem koje je sadržano u zakonu zapravo se ide za tim da u konačnici tržište odredi naknadu koju član društva treba dobiti za dionice koje su mu dane u zamjenu na njegov poslovni udio.

10. Kreditna unija

10. 1. Općenito

Zakonom o kreditnim unijama određeno je da je kreditna unija financijska institucija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja je od Hrvatske narodne banke dobila odobrenje za rad (čl. 2. st. 1. Zakona o kreditnim unijama). Iz navedene definicije nije jasno što je točno kreditna unija nego je samo istaknuto jedno njeno obilježje – da je financijska institucija. Obzirom da je financijska institucija nameće se pitanje zašto odobrenje za rad treba dati HNB, a ne HANFA kao glavni regulator financijskih institucija. Do jasne definicije kreditne unije dolazimo uzimajući u obzir odredbe zakona o načelima na kojima se osniva, vrsti poslova koje obavlja i članove koji su u nju udruženi. Iz toga proizlazi da je kreditna unija financijska institucija čiji je cilj da ostvaruje zajednički interes i financijsku uzajamnost članova, međusobno povezanih nekim od načela propisanih Zakonom, obavljanjem za njih samo Zakonom propisanih poslova, za što ima odobrenje za rad Hrvatske narodne banke.⁶⁰ Kreditnu uniju karakterizira da je društvo koje je nastalo usvajanjem statuta u svrhu ostvarivanja zajedničkog cilja članova koji je ujedno i cilj društva, da je pravna osoba i društvo kapitala, da ima propisan temeljni kapital i da je kapital podijeljen na članske udjele, da članovi ne odgovaraju za obveze unije te da ima statut kao konstitutivni akt. Kreditna unija nije trgovačko društvo, to je ono što je prvenstvena razlika u odnosu na dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću. Sljedeća razlika se odnosi na predmet poslovanja. Predmetom poslovanja kreditne unije može biti samo obavljanje točno propisanih poslova za članove unije odnosno ne postoji sloboda samostalnog određivanja posla i djelatnosti. Vidimo da je kreditna unija specifičan tip društva kapitala koje je znatno skromnije i s manje preciznosti uređeno. Kreditna unija može biti osnovana od strane minimalno 30 osoba odnosno članova koji ispunjavaju zakonom propisane pretpostavke i njen temeljni kapital ne smije biti manji od 500. 000 kuna.

10.1. Statusne promjene kreditne unije

Prema Zakonu o kreditnim unijama moguće statusne promjene unije su pripajanje kreditne unije drugoj kreditnoj uniji, spajanje kreditnih unija u novu uniju, a moguća bi bila i podjela kreditnih unija. Iz Zakona ipak nedvosmisleno proizlazi da su statusne promjene koje se u njemu spominju moguće samo između kreditnih unija, tj. kreditna se unija smije pripojiti samo drugoj takvoj uniji, a i dvije kreditne unije ili više njih smiju se spojiti samo u novu kreditnu uniju.⁶¹ Jedna kreditna unija ili više njih mogu se pripojiti drugoj kreditnoj uniji (kreditnoj uniji preuzimatelju) bez provođenja likvidacije, prijenosom cijele imovine jedne ili više kreditnih unija (pripojenih kreditnih unija) u zamjenu za članske udjele u kreditnoj uniji preuzimatelju.⁶² Iako Zakon o kreditnim unijama ne propisuje primjenu odredaba ZTD-a po pitanju to je ipak potrebno učiniti zbog samih praznina Zakona o kreditnim unijama. Ovisno o

⁶⁰ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 784

⁶¹ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 823

⁶² Zakon o kreditnim unijama, čl. 66. st. 1.

naravi stvari primjenjivat će se odredbe ZTD-a koje se odnose na pripajanje i spajanje društava s ograničenom odgovornošću. Bez odgovarajuće primjene odredaba Zakona o trgovačkim društvima ne samo da nije moguće provesti tu statusnu promjenu nego se članovima kreditnih unija koje sudjeluju u pripajanju ne može pružiti ni odgovarajuća pravna zaštita prilikom zamjene članskih udjela u unijama koje se pripajaju za takve udjele u kreditnoj uniji preuzimatelju, pa ni zaštita članova kreditne unije preuzimatelja.⁶³ Sve do sad navedeno vrijedi i za statusnu promjenu spajanja kreditnih unija. Jedino što Zakon o kreditnim unijama konkretno propisuje jest postupak dobivanja odobrenja za provođenje statusne promjene (članak 67. stavak 5. Zakona o kreditnim unijama). Da bi provela statusnu promjenu kreditna unija mora dobiti odobrenje HNB-a kao regulatora i to prije upisa u sudski registar. Hrvatska narodna banka odbit će zahtjev za izdavanje odobrenja za pripajanje i spajanje kreditnih unija ako Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja ocijeni nedopuštenom koncentraciju nastalu statusnom promjenom.⁶⁴ Kreditna unija nema mogućnost preoblikovanja u neko drugo društvo jer ta mogućnost nije propisana Zakonom o kreditnim unijama.

⁶³ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 824

⁶⁴ Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020, str. 825

12. Zaključak

Statusne promjene su dispozitivne naravi, dio su postojanja trgovačkog prava i trgovačkog društva, ukoliko ih društvo želi provoditi, ali i ne mora. Hoće li se statusne promjene provoditi isključivo ovisi o interesima trgovačkog društva, njegovom ustroju, strukturi članstva, gospodarskom položaju na tržištu i slično. Ono što je zajedničko svim statusnim promjenama trgovačkih društava je da se ne provodi likvidacija onog društva koje statusnom promjenom prestaje postojati, a članstvo se nastavlja u drugačijoj članskoj strukturi. Zakon o trgovačkim društvima statusne promjene vrlo precizno uređuje iz razloga što se statusnim promjenama može prouzročiti znatna šteta vjerovnicima, članovima društva te trećim osobama. Iz navedenih razloga bilo bi dobro popuniti pravne praznine Zakona o kreditnim unijama jer je prvenstveno definicija pojma kreditne unije prilično nejasna i kontradiktorna, a zatim i odredbe koje se tiču statusnih promjena. Možemo zaključiti da iako je statusna promjena prepuštena na odluku trgovačkom društvu, kada se trgovačko društvo odluči na statusnu promjenu, ona se mora provesti po Zakonu o trgovačkim društvima jer ako se ne provodi na Zakonom propisan način ne može se ni smatrati statusnom promjenom. U ovom radu se pokušalo prikazati osnovno o svim statusnim promjenama sa naglaskom na statusnim promjenama dioničkog društva kao društvima koja najčešće provode statusne promjene u odnosu na ostala trgovačka društva. Statusne promjene potaknute su različitim razlozima, no možemo zaključiti kako postoji dovoljno različitih statusnih promjena sa različitim pravnim posljedicama koja trgovačka društva imaju na dispoziciji, a na članovima društva je odluka da uspostave ustroj društva koji najviše zadovoljava njihove pravne i financijske interese.

POPIS LITERATURE

- Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak I, Organizator, Zagreb
- Jakša Barbić: Pravo društva, knjiga druga, Društva Kapitala, svezak II, Organizator, Zagreb, 2020
- Zakon o trgovačkim društvima
- Zakon o obveznim odnosima
- Zakon o kreditnim unijama